

TEKNOLOGIAN KÄYTTÖ ALLE 3-VUOTIAIDEN KANSSA KOTONA JA AVOIMESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Syksy 2024

Kaisa Ankkuri

Rasmus Järvenpää

Sosionomi AMK

Tekijät Kaisa Ankkuri ja Rasmus Järvenpää

Työn nimi Teknologian käyttö alle 3-vuotiaiden kanssa kotona ja avoimessa
varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja Salla Rinta-Paavola

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Teknologia on ajankohtainen aihe ja yksi hallitsevimista tekijöistä ihmisen elämässä. Aikuisilla on vastuu opettaa lapsille, miten teknologiaa tulisi käyttää oikein ja turvallisesti. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää alle 3-vuotiaiden lasten teknologian käyttöä ja sen laatua sekä kotona että avoimessa varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä avoimen varhaiskasvatuksen ympäristö Nipsulan kanssa. Tavoitteena oli saada tietoa lasten teknologian ajankäytöstä ja määrästä, sisällöstä, tarkoituksesta sekä huoltajien suhtautumisesta teknologiaan. Vastausten avulla voidaan kehittää Nipsulan antamaa teknologiakasvatusta.

Opinnäytetyön tietoperustana on hyödynnetty ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, väitöskirjaa sekä pro gradu -tutkielmaa. Lisäksi käytettiin varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä tukemaan teoriapohjaa. Lasten teknologian käyttöä ja sen vaikutuksia on tutkittu runsaasti, mutta käsitteistö teknologiasta on ollut vaihtelevaa. Tässä opinnäytetyössä teknologia-käsitteellä viitataan yleisempiin älylaitteisiin, kuten älypuheliin, pelikonsoleihin ja televisioon. Aineistonhankinnassa pääpaino oli lasten teknologian ajankäytössä ja laadussa sekä huoltajien suhtautumisesta sen käyttöön. Asiakasperheitä Nipsulassa oli yhteensä 16, joista tutkimukseen osallistuneiden määrä oli 11. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluina paikan päällä sekä Webropol-kyselyn avulla. Haastattelussa ja Webropol- kyselyssä oli yhteensä kahdeksan kysymystä teknologian käytöstä kotona ja avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Tulokset jaettiin kahteen alalukuun, jotka ovat alle 3-vuotiaiden teknologian käyttö kotona ja huoltajien toiveet teknologiakasvatuksesta Nipsulassa. Tuloksista kävi ilmi, että suurin osa lapsista saa katsoa televisiosta päivittäin lastenohjelmia ja satunnaisesti huoltajien puhelinta. Kuusi vastaajista kertoi teknologian olevan viihdekäyttöä varten, ja kolme huoltajista vastasi teknologian olevan viihde- ja opetustarkoitukseen. Suurimmassa osassa perheistä ruutuaika on alle tunnin päivässä. Aineistosta selvisi myös, että teknologiaa annetaan lapsille käytettäväksi, kun lapsi tarvitsee rauhoittumista tai huoltajien tehdessä kotitöitä. Suurin osa huoltajista koki, että avoimessa varhaiskasvatuksessa alle 3-vuotiaiden teknologiakasvatus ei ole välttämätöntä Nipsulassa. Moni huoltajista korosti vapaan leikin ja vuorovaikutuksen tärkeyttä. Huoltajat toivovat saavansa tietoa ikäkohtaisista sovelluksista ja peleistä. Voidaan todeta, että alle 3-vuotiaiden lasten teknologian käyttöä tulisi tutkia enemmän.

Avainsanat Avoin varhaiskasvatus, teknologiakasvatus, pedagogiikka, osallisuus

Sivut 31 sivua ja liitteitä 10 sivua

Technology is a topical subject and a controlling aspect in a person's life. It is important for adults to teach children to use technology in a safe and correct manner. The purpose of this thesis was to study the technology usage and quality of children under the age of 3 both at home and in an open daycare setting (Finnish term for playgroup). The thesis was produced in conjunction with the open daycare environment Nipsula. The aim of this thesis was to find out information about the usage, quantity and screentime related to technology. Information was also gathered about the contents, purpose and guardians' attitudes surrounding technology. The technology education provided by Nipsula can be improved based on the results of this study.

The theoretical background of this bachelor's thesis consists of two master's theses and a doctoral thesis. In addition, legislation considering early childhood education and care was used to support the theoretical framework of the thesis. Children's use of technology and its impact have been studied extensively. However, the terminology surrounding technology has varied. In this thesis the term technology refers to the most common smart devices, such as smart phones, consoles and televisions. Collecting the data, the main topics touched on the quality of consumed content, screentime and guardians' attitudes towards its usage. The results were divided into two subsections, under 3-year-old children's use of technology at home and guardians' wishes regarding technology education in Nipsula.

The clientele of Nipsula consists of 16 families in total, of which 11 participated in this study. It was conducted using focused interviews in Nipsula and through a Webropol questionnaire online, both of which included eight questions about using technology at home and in an open daycare setting. The results indicated that most children are allowed to watch children's programs on TV daily and occasionally use their guardians' phone. Six replied that technology is used to entertain children and three replied it being used to both entertain and educate. In most families, the children's screentime stays below one hour per day. The results revealed that children are allowed to use technology when they need calming down, or when guardians need time to do household chores. Most guardians expressed that they do not consider technology education necessary in Nipsula. Many emphasized the importance of free play and communication. Guardians wish to know about age-appropriate applications and games. Research should be done more about using technology with under 3-year-old children.

Keywords Open daycare, technology education, pedagogy, participation

Pages 31 pages and appendices 10 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	3
3	Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset.....	4
3.1	Avoim varhaiskasvatus	4
3.2	Teknologiakasvatus osana varhaiskasvatusta	5
3.3	Pedagogiikka teknologiakasvatuksessa	6
3.4	Perheiden osallisuuden merkitys varhaiskasvatuksessa	7
3.5	Aiemmat tutkimukset.....	8
3.5.1	Lasten välinen vuorovaikutus digitaalisia laitteita käytettäessä.....	9
3.5.2	Lasten ideat ja opettajaopiskelijoiden näkemykset teknologian hyödyntämisestä.....	11
3.5.3	Lasten osallisuus avoimessa varhaiskasvatuksessa	12
4	Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön prosessi	13
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	14
4.2	Tutkimusmenetelmät.....	14
4.2.1	Teemahaastattelun ja Webropol-kyselyn laatiminen	15
4.2.2	Aineiston analyysi laadullisella sisällönanalyysillä ja kuvailevalla tilastonianalyysillä.....	16
4.2.3	Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys.....	18
5	Tutkimuksen tulokset	20
5.1	Alle 3-vuotiaiden teknologian käyttö kotona	21
5.2	Huoltajien toiveet teknologiakasvatuksesta Nipsulassa.....	23
6	Johtopäätökset ja pohdinta	24
	Lähteet	30

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Lasten päivittäinen aika teknologian parissa.....	21
Kuva 2. Teknologian käyttötarkoitukset.....	22
Taulukko 1. Tutkimuksen analyysi.....	17

Liitteet

Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Liite 3. Webropol-kyselylomake

Liite 4. Saatekirje

1 Johdanto

Teknologian tuoma virtuaalinen ympäristö sekä yhdistää että erottaa ihmisiä. Teknologia tuo uusia kommunikointitapoja, mutta sen kautta myös aito vuorovaikutus voi vähentyä.

Vaikuttaa siltä, että erilaisten älylaitteiden ja uusimman teknologian omistaminen on saman aikaisesti ihanne mutta myös eriarvoistava tekijä yhteiskunnassa. Oletetaanko, että tänä päivänä jokaiselta perheeltä löytyy teknologiaa, jonka varassa toimia?

Huolta ja puhetta on herättänyt erityisesti avointen varhaiskasvatusten lakkauttaminen.

Esimerkiksi Vaasassa suljettiin vuonna 2023 Klementtilän avoin päiväkoti, joka on harmittanut huoltajia (Siirilä, 2023). Vaikuttaa siltä, että Vaasassa toimii enää vain yksi avoin päiväkoti, vaikka vuonna 2020 avoimia päiväkotia oli Vaasassa neljä (Vaasan kaupunki, n.d.; Varjonen, 2020). Avoimen varhaiskasvatuksen tarjoama varhainen tuki koko perheelle voi olla erityisen tärkeää, sillä se antaa huoltajille esimerkiksi vertaistukea.

Teknologiaan liittyvät perustaidot ovat hyödyllistä oppia ennen kouluun siirtymistä, jotta lapset pystyvät tulevaisuudessa osallistumaan digitalisoituvaan yhteiskuntaan ja opetukseen. Teknologiset laitteet ja ehkä robotit ovat jo osa lapsiperheiden arkipäivää. Kasvattajien tehtävänä on auttaa lapsia käsittelemään teknologiaa oikein ja vastuullisesti. Kasvattajien tulee olla edellä lasten teknologisissa taidoissa ja lasten tiedoissa, jotta he voivat opastaa lapsia. (Sarén, 2019, ss. 11, 88) Teknologiakasvatusta toteutetaan, jotta lapset voivat tutustua heitä ympäröivään teknologiaan. Heitä kannustetaan ideoimaan omia ratkaisuja ja esittämään kysymyksiä. Teknologiakasvatukseen kuuluu yhdessä erilaisten laitteiden ja sovellusten havainnointi. On kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että laitteita käytetään turvallisesti. Varhaiskasvatuksessa lapsille annetaan mahdollisuuksia kokeilla käytännössä, miten laitteet toimivat, kun lapset toteuttavat omia ideoitaan. (Opetushallitus, 2022, s. 51) On tarpeen pohtia sitä, miten paljon varhaiskasvattajien henkilökohtaiset mielipiteet vaikuttavat teknologiakasvatuksen toteuttamiseen.

Opinnäytetyön aiheena on alle 3-vuotiaiden lasten teknologian käyttö kotona ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Teknologiaa viitataan tässä yleisempiin älylaitteisiin, joiden parissa nykyinen sukupolvi kasvaa. Näitä ovat televisio, puhelin, pelikonsolit ja tabletti.

Opinnäytetyön aihe valikoitui teknologian nykypäiväisyyden ja kehittymisen vuoksi. Aihe vaikuttaa mielipiteitä jakavalta ja yhteiskunnallista keskustelua herättävältä. Alle kolmevuotiaat tarvitsevat läsnäoloa ja aikuisen tuomaa turvaa kaikessa tekemisessä. Tämän vuoksi opinnäytetyössä selvitettiin lasten ja aikuisten ajankäyttöä teknologian kanssa ja sen

käytön laatua. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun tiloissa toimivan avoimen varhaiskasvatusympäristön Nipsulan kanssa. Opinnäytetyössä kerättiin tietoa siitä, miten Nipsulan avoimessa varhaiskasvatusympäristössä käyvissä perheissä suhtaudutaan teknologiaan ja sen käyttöön. Tietoa kerättiin alle kolmevuotiaiden lasten teknologian käytöstä ja siitä, mitä vanhemmat toivoisivat avoimelta varhaiskasvatukselta. Nipsulan toimintaa voidaan kehittää tämän tiedon perusteella. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastatteluilla Nipsulassa käyvien perheiden huoltajilta.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Nipsulan kanssa. Nipsula on Hämeen ammattikorkeakoulun tiloissa toimiva avoin varhaiskasvatusympäristö, joka toimii sosiaalialan opiskelijoiden oppimisympäristönä. Toimintaa järjestetään Nipsulassa aina tiistaisin ja torstaisin kello 9–12. (Hämeen ammattikorkeakoulu, n.d.) Kevätkaudella Nipsulan asiakasperheissä oli vain alle 3-vuotiaita lapsia, ja asiakasperheitä oli yhteensä 16. Opinnäytetyössä selvitetään, miten Nipsulassa käyvien perheiden lapset käyttävät teknologiaa kotonaan sekä miten huoltajat toivoisivat teknologiaa käytettävän avoimessa varhaiskasvatuksessa. Kerättyä tietoa on tarkoitus hyödyntää Nipsulan toiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyön myötä huoltajia kannustettiin pohtimaan suhdettaan teknologiaan, sen käyttöön sekä sen vaikutuksiin lapsen kasvuun ja kehitykseen. Kasvattajat antavat kaikella toiminnallaan esimerkkiä lapsille, joten näiden teemojen pohtiminen on tärkeää. Teknologiaa voidaan liittää useaan eri oppimisen alueeseen, kun sen hyödyntämisellä on selkeä tarkoitus ja tavoitteet. Varhaiskasvatukseen liittyy teknologiakasvatus, jossa on olennaista hyödyntää teknologiaa, sovelluksia ja digitaalisia välineitä tarkoituksenmukaisesti (Opetushallitus, 2022, ss. 37, 50).

Teknologisten laitteiden yleistyessä on kiinnitetty enemmän huomiota muun muassa siihen, miten ja kuinka paljon niitä käytetään, sekä internetistä löytyvään haitalliseen sisältöön. Teknologian kehitys tuo koteihin uudenaikaisia toimintamahdollisuuksia, ja teknologian käyttö monipuolistuu ja lisääntyy nuorempia ikäluokkia kohti. Isovanhemmilla oli heidän lapsuusaikanaan radio ja puhelin, nykyajan lapsilla on entistä edistyneempiä teknologialaitteita. Perheen eri-ikäiset lapsetkin ovat voineet kasvaa toisistaan eroavista mediaympäristöissä. (Lahikainen, 2015, ss. 24–28)

Kaikki perheenjäsenet saavat teknologisten laitteiden välityksellä ulkomaailmasta vaikutteita aiempaa suuremmalla teholla. Medialla on ollut vaikutuksia perhe-elämään monella tasolla. Sillä on vaikutusta jokaisen perheenjäsenen ajankäyttöön, ja etenkin heidän väliseensä vuorovaikutukseen. Media voi hajottaa sekä rakentaa vuorovaikutusta perheissä, riippuen muun muassa teknologialaitteiden käyttötarkoituksista, ominaisuuksista ja asemasta perheen vuorovaikutuksessa. Pienten lasten käsissä teknologia voi tarjota uudenlaista oppimista jo varhain, mutta lapset tarvitsevat huoltajiaan ja aikuisia sosiaalistumista varten. (Lahikainen, 2015, ss. 32–38)

Ensimmäisten elinvuosien aikana rakentuu perusta myöhemmälle kehitykselle. Lasta hoitavien aikuisten rooli pienen lapsen elämässä on tärkeä, koska kiintymyssuhteella heihin on merkitystä lapsen tulevaisuutta ajatellen. Tässä iässä tapahtuvan vuorovaikutuksen laatu on merkityksellistä, sillä se muovaa aivoja. (Ahonen & Roos, 2021, ss. 24–25) Kaikki kohtaamiset aikuisen kanssa kertovat lapselle siitä, miten kuuluu toimia, millaisia muut ovat ja millainen itse on (Ahonen & Roos, 2021, s. 9).

Hämeenlinnan varhaiskasvatuksessa painottuu lapsen osallisuuden vahvistaminen digitaalisten ympäristöjen kautta. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa digitaalisten ympäristöjen hyödyntämiseen oppimisen ja leikin tueksi. Digitaalinen osaaminen on tärkeää muun muassa oppimisen ja vuorovaikutuksen kannalta. Lasten monilukutaito, luova ajattelu ja yhteistyötaidot kehittyvät, kun heille tarjotaan mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisia välineitä ja tuottaa sisältöä. (Hämeenlinnan kaupunki, 2022, ss. 90, 88)

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietoa teknologiakasvatuksesta ja sen toteuttamisesta osana Nipsulan toimintaa. Vaikuttaa siltä, että teknologiakasvatus on riippuvaista sekä kasvattajien taidoista teknologian kanssa että heidän tavastaan toteuttaa sitä.

Varhaiskasvatuksessa työskentelee vielä sukupolvi, joka ei ole kasvanut teknologian pariin, vaan on joutunut ottamaan sen haltuun myöhemmin. Kasvattajien mielenkiinnollakin on merkitystä lapsen teknologiakasvatukselle.

3 Tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Keskeisiksi käsitteiksi opinnäytetyöhön valikoituivat tutkimusaiheen perusteella avoin varhaiskasvatus, teknologiakasvatus, pedagogiikka ja osallisuus. Nipsulassa toteutetaan avointa varhaiskasvatusta kerholuonteisena toimintana, johon vanhemmat osallistuvat lapsensa kanssa. Opinnäytetyössä käsitellään sitä, miten teknologiaa voitaisiin hyödyntää avoimessa varhaiskasvatuksessa. Teknologiakasvatus ja pedagogiikka ovat opinnäytetyössä keskeisiä aiheita, joiden ympärille tutkimus kietoutuu. Teknologiakasvatus käsitteenä on ollut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vuodesta 2018 (Sarén, 2019, s. 11).

3.1 Avoin varhaiskasvatus

Avoimella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan sellaista tavoitteellista varhaiskasvatustoimintaa, johon huoltajat voivat osallistua yhdessä lapsen kanssa. Se voi sisältää liikunta-, musiikki- ja taidekasvatusta. Sitä on mahdollista järjestää esimerkiksi kerho- tai leikkipuistotoimintana.

(Opetushallitus, n.d.) Avoin varhaiskasvatus on hyvä vaihtoehto perheille, joissa lapset eivät tarvitse kokopäiväistä tai osa-aikaista hoitoa ja -kasvatusta. Avoin varhaiskasvatus voi tarjota vanhemmille vertaistukea vanhemmuudesta ja ne antavat mahdollisuuden laajentaa sosiaalisia verkostoja lasten ja vanhempien elämässä. Hämeenlinnassa avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestävät yksityiset palveluntuottajat ja niiden toimintaa tuetaan palveluseteleillä. Hämeenlinnan alueella Nipsulan lisäksi toimii kolme yksityistä avointa varhaiskasvatusta järjestävää tahoa. Yksityisten palvelutarjoajien lisäksi kerhotoimintaa järjestävät Vanajan seurakunta sekä Hämeenlinnan 4H-yhdistys. (Hämeenlinnan kaupunki, 2024)

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatust lain mukaan avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää sen tarpeen mukaan. (Varhaiskasvatust laki 540/2018 § 1) Koska avointa varhaiskasvatusta järjestetään sen tarpeellisuuden vuoksi, sitä vaikuttaa esiintyvän vähän. Usein huoltajien on myös käytävä töissä, minkä vuoksi järkevin tapa järjestää lastenhoitoa voi olla se, että lapset ovat päiväkodissa tai perhepäiväkodissa. Saattaa olla niin, että kuntien on rajallisten varojensa vuoksi vaikeaa järjestää avointa varhaiskasvatusta etenkin pienemmissä kunnissa. Myös tietoisuus avoimesta varhaiskasvatuksesta voi olla huoltajien keskuudessa vähäistä.

Opinnäytetyön yhteistyötahoksi valikoitui Nipsula, sillä se on Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun yhteydessä toimiva varhaiskasvatusympäristö, jossa toteutetaan kerhotyypistä toimintaa kaksi kertaa viikossa. Siihen huoltajat osallistuvat yhdessä lastensa kanssa, ja opiskelijat tekevät sinne ohjauksia. Nipsulan tarkoituksena on toimia opiskelijoiden oppimisympäristönä.

3.2 Teknologiakasvatus osana varhaiskasvatusta

Teknologiakasvatuksessa lapsia kannustetaan havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään luovia ratkaisuja. Lasten kanssa hyödynnetään teknologiakasvatuksessa kokeilevaa ja tutkivaa työtapaa, jossa lapset saavat esittää kysymyksiä, joihin vastauksia etsitään yhdessä. (Opetushallitus, 2022, s. 51) Teknologiaan tutustutaan arjen ilmiöistä ja lähiympäristöstä alkaen. Tavoitteena on, että lapset pohtivat teknologian olemassaolon syitä ja sen mahdollisuuksia. Teknologiakasvatuksessa kasvattajien vastuulla on ohjata lapsia havainnoimaan näitä teemoja ja käyttää asianmukaisia käsitteitä tutkittavista asioista. Varhaiskasvatuksessa käsiteltävien teemojen tulisi olla konkreettisia ja lasten arkeen liittyviä. (Turja, 2020, ss. 207–208)

Teknologiakasvatus on olennainen osa varhaiskasvatusta, joten sitä toteutetaan myös avoimessa varhaiskasvatuksessa. Sen tehtävänä on tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta, ja digitaalisia välineitä hyödynnetään muun muassa vuorovaikutuksessa, leikeissä ja taiteen tuottamisessa (Hämeenlinnan kaupunki, 2022, s. 88). Usein teknologiakasvatuksen yhteydessä hyödynnetään lähiympäristöä. Voidaan tutkia erilaisten lelujen tai muiden laitteiden teknologisia ratkaisuja. Teknologiakasvatuksessa tavoitteena on myös, että lapset oppivat omien kokemustensa kautta, että teknologia on syntynyt ihmisen toiminnasta. (Opetushallitus, 2022, s. 51)

3.3 Pedagogiikka teknologiakasvatuksessa

Pedagogiikka on moniulotteista ammattilaisten toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jolla tuetaan lasten hyvinvointia ja oppimista. Pedagogiikka perustuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsuuden, lapsen ja oppimisen käsityksiin sekä määriteltyyn arvoperustaan. Pedagogiikka ilmenee varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa. Pedagogiikkaa toteutetaan lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti sekä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa. (Opetushallitus, 2022, ss. 24–25)

Pedagogiikkaan sisältyy teknologiapedagogiikka, jolla puolestaan tarkoitetaan sitä, miten lasten kanssa tutustutaan erilaiseen teknologiaan ja laitteisiin sekä laitteiden turvalliseen käyttöön. Lisäksi lasta autetaan ymmärtämään, minkälaista teknologiaa on olemassa, mihin niitä käytetään ja miten niitä hallitaan sekä mistä ne koostuvat. Teknologiapedagogiikassa lapsen ja kasvattajan välinen vuorovaikutus ja toimintatavat korostuvat. (Sarén, 2019, s.11)

Nenosen (2023) integratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa tarkastellaan kasvattajien toteuttamaa pedagogista toimintaa, joka tapahtuu digitaalisilla laitteilla. Nenosen mukaan tällaisen pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana pitäisi olla lasten yksilölliset tarpeet ja taidot. Jos toimintaa suunnittelevat vain aikuiset, lasten motivaatio ja luovuus laskevat. Koettiin myös, että aikuisten osallistuminen digitaalisten laitteiden käyttöön vähensi ristiriitoja ja loi yhteyttä lasten ja kasvattajien välille. Yhdessä tutkimuksessa ilmeni, että lapset tarvitsivat paljon kasvattajien apua, vaikka arvioivat olevansa taitavia teknologian käyttäjiä. Tämän vuoksi lasten taitotason selvittäminen on tärkeää pedagogisen toiminnan suunnittelua varten. (Nenonen, 2023, ss. 37–38)

3.4 Perheiden osallisuuden merkitys varhaiskasvatuksessa

Ihmisen perusluonteeseen kytkeytyy vahvasti osallisuus, jolla tarkoitetaan ihmisen kokemusta johonkin kuulumisesta. Siinä toimitaan muiden ihmisten kanssa. Osallisuuden kokemuksessa arvostava ilmapiiri, sensitiivinen vuorovaikutus ja läsnä oleva kohtaaminen ovat mahdollistavia tekijöitä. Varhaiskasvatuksessa osallisuus näyttäytyy käytännössä lasten aloitteiden ja mielipiteiden huomioimisessa ja kuulemisessa. YK:n lasten oikeuksien sopimuksessa lasten osallisuus on myös keskiössä. (Sarén, 2019, s. 16) Osallisuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan lapsen kuulemistä ja hänen aloitteisiinsa vastaamista. Lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa päiväkodin arjen toimintaan kehittää lapsen itsetuntemusta, itseluottamusta sekä sosiaalisia taitoja. On henkilöstön vastuulla huolehtia siitä, että kaikki lapset pääsevät vaikuttamaan ja osallistumaan. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja, ja kannustaa lapsia toimimaan oma-aloitteisesti. (Opetushallitus, 2022, s. 29)

Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta osallisuus mielletään suhteena, joka rakentuu kolmesta osa-alueesta: johonkin kuulumisesta, kuulumisen tunteesta ja osallistumisesta. Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan näiden kaikkien osa-alueiden toteutumista samanaikaisesti. Osallisuus voi toteutua hyvin monenlaisissa yhteisöissä riippumatta yhteisön koosta, mukaan lukien yhteiskunnallisena osallisuutena. Osallisuuden kivijalkana ovat merkitykselliset sosiaaliset suhteet, joiden kautta voi syntyä tunne yhteisöön kuulumisesta. Osallisuuteen tarvitaan osallistumista, koska sen avulla luodaan sosiaalisia suhteita ja ollaan vuorovaikutuksessa. Osallistuminen luo siis mahdollisuuksia osallisuuteen. Osallisuudelle olennaista on vaikuttamismahdollisuudet yhteisöissä. Yhteisön jäsenen on tärkeää päästä vaikuttamaan yhteisiin asioihin, tulla kuulluksi päätöksiä tehdessä sekä ottaa osaa yhteisön toiminnan kehittämiseksi. (Nivala & Ryyänen, 2019, s. 138) Käytännössä tämä voi tarkoittaa lapsiryhmässä esimerkiksi sitä, että lapsilla on todellista päätösvaltaa. Heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan arvostetaan ja ne otetaan huomioon sekä toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa että arvioinnissa.

Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan avoin ja joustava yhteisö, jossa on mahdollista osallistua erilaisilla tavoilla. Vuorovaikutuksessa on tärkeää tulla kuulluksi sekä kohdatuksi omana itsenään. Osallisuuden edistäminen vaatii siis tietynlaisen yhteisön sekä kaikilta osapuolilta halua kehittyä. Osallisuuden toteutuessa yhteisön jäsenet haluavat vaikuttaa toimintaan sekä omassa yhteisössään että mahdollisesti laajemminkin. Kasvatustoiminnassa tavoitteena on luoda erilaisia tapoja osallistua, antaa osallistumiselle todellisia

mahdollisuuksia sekä tukea yhteisön jäsenien valmiuksia ja halua osallistua. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 139–140)

Varhaiskasvatuksessa on aloitettu 2000-luvulla panostamaan osallisuuteen perheiden kanssa. Osallisuus varhaiskasvatuksen tavoitteena on keskittynyt vanhempien ja lasten mahdollisuuksiin vaikuttaa ja osallistua. Toisaalta tämä on voinut johtaa siihen, että keskitytään liikaa lasten toiveisiin ja mieltymyksiin. Jos lapset pitävät erityisen paljon vapaasta leikkimisestä ohjatun toiminnan sijaan, saatetaan vähentää ohjattua toimintaa. Osallisuus ymmärretään tällaisessa tilanteessa lasten mielipiteiden toteuttamisena, joka voi johtaa toiminnan tavoitteiden katoamiseen. Osallisuus sosiaalipedagogiikan näkökulmassa kuitenkin keskittyy myös osallisuuden sosiaalisuuteen. Siinä tuetaan lasten yhteistoimintaa erilaisissa tilanteissa, lasten välistä vuorovaikutusta ja sitä kautta yhteenkuuluvuuden tunnetta osana lapsiryhmää. (Nivala & Ryyänen, 2019, ss. 238–239)

Yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista on toimia yhdessä huoltajien kanssa ja tukea heitä kasvatustyössä. Huoltajille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan arvioimiseen, suunnitteluun sekä toteuttamiseen ja mahdollisuuksia tähän tulee antaa säännöllisesti. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 3, § 20) Rauhalan varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa tarkasteltiin vanhempien osallistumista varhaiskasvatukseen työntekijöiden näkökulmasta. Rauhalan mukaan usein vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa nähdään toiveiden kuulemisena eikä itse toimintana, jolloin toiminnan toteutusta tekevät vain kasvattajat. Vanhempien toivomukset saattavat olla epärealistisia, sillä he eivät tunne varhaiskasvatuksen arkea riittävästi. (Rauhala, 2021, ss. 52–53)

Koska vanhemmat ovat erilaisia, olisi tärkeää etsiä useita erilaisia näkökulmia osallisuuteen. Työntekijöiden tehtävänä on kohdata vanhemmat yksilöinä ja muokata yhteistyötä tämän perusteella. Kasvattajan ja vanhemman välinen vuorovaikutus on yhteydessä vanhemman kokemaan opetuksen ja hoidon laatuun. Vanhempien osallisuus voidaan ottaa huomioon esimerkiksi erilaisten palautetapojen, kyselyiden ja kasvatustilanteiden kautta. On olennaista myös kunnioittaa vanhempien mielipiteitä. Vanhempien osallisuus vaikuttaa positiivisesti lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen sekä akateemisten taitojen kehittymiseen. (Rauhala, 2021, ss. 9–12)

3.5 Aiemmat tutkimukset

Luvussa esitellään aiheesta tehtyjä aiempia tutkimuksia. Opinnäytetyön tukena käytetään kolmea eri tutkielmaa. Aihetta käsitellään hyödyntäen aiempien tutkimusten tuloksia ja

johtopäätöksiä. Tässä on hyödynnetty ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, väitöskirjaa sekä pro gradu -tutkielmaa. Tutkimuksia teknologian käytöstä varhaiskasvatustilanteiden lasten kanssa on tehty useita, mutta käsitteet aiheeseen vaihtelivat. Usein medialla, teknologialla ja digitaalisilla laitteilla viitataan samoihin älylaitteisiin. Myös käsitteitä kuten digikasvatus, mediakasvatus ja teknologiakasvatus käytetään limittäin. Edellä mainittujen tutkimusten avulla saadaan monipuolista näkökulmaa teknologiasta ja sen vaikutuksista lasten väliin vuorovaikutussuhteisiin, kasvattajien asenteisiin sekä pedagogiikan merkityksestä teknologiakasvatuksessa.

3.5.1 Lasten välinen vuorovaikutus digitaalisia laitteita käytettäessä

Nenosen (2023) ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä ”Digitaaliset laitteet osana 3–6-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusta” tarkastellaan integratiivisen kirjallisuuskatsauksen avulla lasten teknologian hyödyntämistä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten lasten vuorovaikutus näyttäytyy digitaalisia laitteita käytettäessä varhaiskasvatuksessa. Toinen tutkimuskysymys liittyy siihen, millaisia pedagogisia ratkaisuja kasvattajilta vaaditaan teknologian käyttöä varten. (Nenonen, 2023, s. 16)

Aineistosta ilmeni kolme teemaa kuvaamaan lasten vuorovaikutusta digitaalisia laitteita käytettäessä. Ensimmäinen näistä on lasten välinen yhteistyö. Useimmiten lapset käyttivät varhaiskasvatuksessa digitaalisia laitteita yhdessä, jolloin yhteistyö perustuu vuorovaikutukseen lasten kesken. Laitteiden käyttäminen yhdessä mahdollisti sen, että lapset jakoivat osaamistaan toisille ja oppivat toisiltaan. Vuorovaikutukseen vaikutti muun muassa lasten laitteiden käyttötaidot, kaverisuhteet sekä erot sosiaalisissa taidoissa. (Nenonen, 2023, ss. 27–29)

Toinen teema on lasten erilaiset roolit, joita ovat pääkäyttäjä, yhteiskäyttäjä, osallistuja, sivustaseuraaja ja häirikkö. Pääkäyttäjä oli se, jolle annettiin laite käytettäväksi, joka hallitsi sitä, ja joka sai päättää sen käytöstä. Yhteiskäyttäjät käyttivät laitetta samaan aikaan. Tämä vaati lapsilta yhteisten sääntöjen sopimista ja näiden sääntöjen noudattamista. Yhteiskäyttö vaati lapsilta toisten huomioimisen taitoa. Osallistujan roolissa lapsi seurasi laitteen käyttöä ja halusi osallistua sen käyttämiseen esimerkiksi antamalla ehdotuksia. Osallistuja saattoi pyrkiä ottamaan laitteen omaan käyttöönsä. Sivustaseuraaja osallistujan tavoin seurasi laitteen käyttöä, mutta ei pyrkinyt osallistumaan laitteen käyttöön. Häirikön rooli ilmeni useilla tavoilla tutkimuksissa. Ajoittain häirikkönä oli lapsi, joka oli toisia käyttäjiä nuorempi, minkä vuoksi hänellä ei ollut tarvittavia taitoja osallistua laitteen käyttöön. Sisällöntuottamisessa häirikkö saattoi olla sellainen, että häiritsi tarkoituksenmukaisesti laitteen käyttöä. Syyksi

häiriköimiseen saattoi olla se, että lapsi oli tylsistynyt, tai että häntä ei kiinnostanut sen hetkinen toiminta. (Nenonen, 2023, ss. 30–31)

Tutkimuksessa kolmas teema on lasten välinen sanallinen ja sanaton vuorovaikutus. Lasten vuorovaikutus liittyi meneillä olevaan toimintaan. Laitteita käytettäessä lapset keskustelivat vain muusta tekemisestä tai sillä hetkellä käynnissä olevasta toiminnasta. Lapset odottivat usein omaa vuoroaan ja pysyttelivät laitteen lähellä, kommentoivat sekä kysyivät, kun he seurasivat toisen lapsen laitteen käyttöä. Vuoron odottaminen oli ajoittain vaikeaa, joka näyttäytyi hoputtamisena ja turhautumisena. Joskus tämä johti siihen, että lapset fyysisesti tönivät toisen pois laitteen luota. Toisaalta lasten vuorovaikutuksessa ilmeni huumorin osuus laitteiden käytössä. Lapset kokivat yhteisiä onnistumisen hetkiä ja saattoivat laulaa tai hyppiä. He keskustelivat mielipiteistään eri sovelluksista ja antoivat toisilleen vinkkejä pelien pelaamiseen. (Nenonen, 2023, ss. 31–33)

Toinen tutkimuskysymys liittyy siihen, millaisia pedagogisia ratkaisuja varhaiskasvatuksen henkilöstöltä vaaditaan digitaalisten laitteiden käyttämisessä. Kävi ilmi, että kasvattajat päättävät usein teknologiaa koskevista säännöistä ilman, että ottaisivat huomioon lasten mielipiteitä. Kasvattajat päättävät, mitä sovelluksia ja ohjelmistoja lapset voivat käyttää. Niiden valitsemiseen liittyi niiden soveltuvuus lapsille, ikärajat ja pedagogisuus, sekä päiväkodin resurssit. Laitteiden käytön valvomisen koettiin olevan tärkeää, jotta lapset käyttävät vain heille sallittua sovellusta. (Nenonen, 2023, ss. 35–36)

Kasvattajan asettamat tavoitteet digitaalisten laitteiden käytölle liittyivät sovellusten ja laitteiden käytön opettelemiseen, ryhmässä toimimisen harjoitteluun ja medialukutaidon harjoitteluun. Kasvattajat ilmaisivat, että lapsille on tärkeää opettaa laitteiden käytön rajaamista näiden hyvinvoinnin kannalta. Kasvattajat ovat myös itse epävarmoja omasta osaamisestaan digitaalisten laitteiden käytössä. Tämä epävarmuus johtaa joskus siihen, että laitteiden käyttöä vältellään. He pelkäävät muun muassa sitä, että laitteet menevät rikki, tai että he tekevät virheitä. Myös lasten pelätään rikkovan digitaaliset laitteet, jonka vuoksi niitä ei aina uskalleta antaa heidän käyttöönsä. Toisaalta teknologia nähdään lapsille motivoivana ja tehokkaana tapana oppia uusia asioita. Se nähdään oppimisvälineenä. (Nenonen, 2023, ss. 37, 40)

3.5.2 Lasten ideat ja opettajaopiskelijoiden näkemykset teknologian hyödyntämisestä

Mertalan (2018) väitöskirja *Two worlds collide? – Mapping the third space of ICT integration in early childhood education* tutki lasten ideoita ja opettajaopiskelijoiden uskomuksia lasten teknologian käytöstä kotona. Väitöskirjan tavoitteena oli lähestyä informaatio- ja kommunikaatioteknologiaa näkökulmasta, jossa otetaan huomioon sekä lasten kokemukset teknologian käytöstä että teknologia varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttamisen välineenä. Väitöskirjassa tarkastellaan ICT eli informaatio- ja kommunikaatioteknologiaa lasten kokemusten ja ideoiden sekä opettajaopiskelijoiden uskomusten kautta. (Mertala, 2018, s. 35)

Väitöskirjassa käsitellään kahden tutkimuksen aineistoa. Näistä ensimmäiseen osallistui 103 5–6-vuotiasta lasta. Tavoitteena oli kartoittaa lasten ideoita teknologian hyödyntämiseen varhaiskasvatuksessa. Aineistoa kerättiin lapsilta piirustusten ja haastatteluiden muodossa vuonna 2013. Toiseen tutkimukseen osallistui 38 ensimmäisen vuoden opettajaopiskelijaa. Tavoitteena oli selvittää opettajaopiskelijoiden näkemyksiä lasten teknologian käytöstä kotona ja teknologian roolista varhaiskasvatuksessa. Aineistoa kerättiin kirjoitelmilla. (Mertala, 2018, ss. 43–44)

Lapsilta kerätystä aineistosta ilmeni lasten kiinnostus digitaalisia pelejä ja median kuluttamista kohtaan. Lapset mainitsivat siihen aikaan suosittuja video- ja mobiilipelejä, elokuvia ja musiikkia. Mediakulttuurin vaikutuksia näkyi erityisesti poikien piirustuksissa, sillä 78 %:ssa oli viittauksia tuotemerkeihin. Lähes puolet pojista ilmaisivat kiinnostusta vain pelejä kohtaan. Sellaisia piirustuksia oli vain vähän, jotka sisälsivät teknologian hyödyntämistä varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Lapset osoittivat, että he haluaisivat kuvata ja videoida tekemiään asioita esikoulussa. (Mertala, 2018, ss. 60–61)

Opettajaopiskelijat uskoivat, että teknologialla on merkittävä rooli lasten arkipäivässä riippumatta siitä, oliko lapsilla mahdollisuus käyttää sitä. Lapset, joilla ei ollut mahdollisuutta tähän, nähtiin olevan heikoimmassa asemassa, sillä teknologian käyttö koettiin tärkeäksi lasten tulevaisuutta ajatellen. Opiskelijat huomioivat vastauksissaan eri lähtökohdista tulevat perheet ja olivat sitä mieltä, että perheen taloudellinen tilanne voi vaikuttaa siihen, millaisia teknologisia laitteita he voivat hankkia ja siten aiheuttaa lasten välistä eriarvoisuutta. Opettajaopiskelijat uskoivat, että lasten kodeissa käytettiin teknologiaa, että teknologiaa käyttävät lapset oppivat käyttämään laitteita itse ja että he osaavat käyttää niitä hyvin. He uskoivat myös, että lapset osaavat käyttää teknologiaa paremmin kuin aikuiset. He ilmaisivat

olevansa huolissaan siitä, että teknologian käyttö ottaisi aikaa pois muulta toiminnalta, esimerkiksi leikiltä ja sosiaaliselta kanssakäymiseltä. Opettajaopiskelijat uskoivat, että teknologian käyttö haittaa lasten sosiaalisia taitoja, ja että teknologian käytöllä voisi olla negatiivisia vaikutuksia lasten fyysiselle kunnolle. He korostivat vanhempien roolia lasten teknologian käytön rajoittamisessa ja valvomisessa. (Mertala, 2018, ss. 63–64)

Opettajaopiskelijat lähestyivät varhaiskasvatusta hoidon näkökulmasta kirjoittaessaan alle 3-vuotiaiden kanssa käytettävästä teknologiasta. Opiskelijat eivät kokeneet, että teknologiaa voitaisiin hyödyntää pienten lasten kanssa. Pienten lasten kehitystarpeiden koetaan olevan enemmän fyysisiä kuin esiopetusikäisillä lapsilla. Vaikuttaa siltä, että opettajaopiskelijoiden mielestä pieniä lapsia ei voida opettaa ollenkaan heidän ikänsä vuoksi sen sijaan, että heitä ei voisi opettaa teknologiaa hyödyntäen. (Mertala, 2018, s. 66)

3.5.3 Lasten osallisuus avoimessa varhaiskasvatuksessa

Repon (2018) kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa ”Kurkistuksia avoimen varhaiskasvatuskerhon osallisuuteen” tutkittiin, miten lasten osallisuus ilmenee avoimessa varhaiskasvatuksessa ja miten aikuiset osallistavat lapsia. Tutkimus toteutettiin videoimalla arkea sekä haastatteleamalla siellä työskenteleviä kasvattajia. Kerhossa kävi 2–5-vuotiaita lapsia. Tässä kerhossa vanhemmat eivät itse osallistu toimintaan. (Repo, 2018, ss. 20–21)

Tutkimuksessa todettiin lasten osallistumiselle olevan neljä tapaa. Ensimmäisessä lapsi tekee aloitteita yhteiseen toimintaan aikuisen kanssa. Tätä oli esimerkiksi aikuisen ja lapsen yhteinen pelihetki tai askartelu yhdessä. Toisessa tavassa lapsen aloitteisuus tarvitsee aikuisen tukea toimintaan. Tämä vaatii sen, että lapsi pystyy pyytämään apua aikuiselta ja tietää toimintaympäristön mahdollisuuksista. Aikuinen on tässä tavassa toiminnan mahdollistaja. Kolmannessa tavassa lapsi toimii itsenäisesti, hakeutuu itse toimintaan ja hallitsee sitä. Toimintaympäristön rakenteen tulee tätä varten tukea lapsen itseohjautuvuuden toteutumista. Tämä tapa ilmeni silloin, kun lapsi valitsee, mitä haluaa tehdä ja ryhtyy toimintaan. Neljännessä tavassa lapsi haluaa osallistua, mutta ei aloita toimintaansa itse. Etenkin pienet lapset eivät itse hakeudu toimintaan itsenäisesti, vaan tarvitsevat osallisuutta tukevaa aikuisen otetta. Aikuisten toteuttama lasten osallistaminen näkyi kerhon arkipäivän rutiineissa. Aikuiset toimivat kannustavasti ja rohkaisevasti, ja tuokioissa korostui aikuisten positiivinen asenteen tärkeys osallisuutta varten. (Repo, 2018, ss. 51–52)

Repon johtopäätöksenä on se, että toimintaympäristö vaikuttaa lapsilähtöiseen toimintaan. Jotta lapsi aloittaa toimintaa ja leikkejä, tulee niihin tarvittavien välineiden olla lapsen näkyvillä ja ulottuvilla. Jos lapsi ei tiedä mitä tavaroita on käytettävissä tai mistä ne löytyvät, toiminta riippuu aikuisesta. Aikuisten läsnäolo ja rauhoittuminen tilanteeseen on merkityksellistä silloin, kun lapsi tarvitsee aikuista. Repo havaitsi kerhotoiminnassa myös keskeytyksiä, joita päiväkodista tuli kerhon kasvattajille. Näissä tilanteissa aikuisen läsnäolo keskeytyy. Lapsi usein hyväksyy aikuisen toiminnan myös tilanteissa, joissa lapsella olisi aiheutta korjata aikuisen toimintaa. Tämä tuli esille Repon kuvaamissa videoissa. Aikuinen saattoi joskus kuulla tai tulkita lapsen sanomisen väärin. Arjen nopean tahdin vuoksi näitä tilanteita ei huomata. (Repo, 2018, ss. 53–54)

4 Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön prosessi

Teknologian ja internetin kanssa varttuneet kasvattajat saattavat omata teknologiasta syvemmin tietoa, mikä on vahvuus varhaiskasvatuksen työkentällä. Olisi tärkeää pysyä teknologian kehityksen mukana, jotta voi ymmärtää lasten kokemuksia teknologiasta ja syventyä heidän mielenkiinnon kohteisiinsa, jotka ovat yhteydessä virtuaalimaailmaan. Aiempien tutkimusten mukaan lasten leikeissä ilmenee mediasta saatuja sisältöjä, jonka vuoksi kasvattajien tietoisuus näistä voisi tukea lasten leikkiä.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastattelulla. Tutkimus sisältää teemoja ruutuajasta, median sisällöstä ja sen käytön tarkoituksesta. Tietoa kerättiin huoltajien suhtautumisesta teknologiaan lasten kanssa käytettäessä. Webropol-kysely lähetettiin sellaisten huoltajien täytettäväksi, jotka eivät pääse paikalle haastattelujen toteuttamisen aikana. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla, sillä kynnys tulla haastatteluun on matala, kun se toteutetaan Nipsulan yhteydessä. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Webropol-kyselyllä osallistettiin myös sellaisia huoltajia, joilla ei ollut mahdollisuutta tulla paikan päälle.

Haastattelussa esitettiin avoimia kysymyksiä edellä mainituista teemoista, ja joiden vastaukset analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä. Siinä kerätään aineistosta nousevia teemoja ja aiheita (Vuori, 2021). Aineistosta kerättiin huoltajien toiveita Nipsulan toimintaan, joiden perusteella Nipsulassa voidaan lisätä huoltajien osallisuutta hyödyntämällä näitä toiveita. Opiskelijat, jotka hyödyntävät Nipsulaa oppimisympäristönä, voivat toteuttaa näitä toiveita.

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimustehtävä oli kerätä tietoa alle 3-vuotiaiden lasten teknologian käytöstä Nipsulan asiakasperheissä ja tukea huoltajien osallisuutta Nipsulan toiminnassa selvittämällä heidän toiveitaan teknologiakasvatuksesta. Opinnäytetyön tulosten perusteella on mahdollista edistää Nipsulan toimintaa.

Tutkimuskysymyksiä oli kaksi:

1. Miten Nipsulassa käyvien asiakasperheiden alle 3-vuotiaat lapset käyttävät teknologiaa?
2. Miten perheiden huoltajat toivoisivat teknologiaa hyödynnettävän Nipsulan teknologiakasvatuksessa?

4.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä teemahaastattelua, ja haastattelut toteutettiin Nipsulassa käyvien huoltajien kanssa. Teemahaastattelussa kysymykset voidaan esittää hieman eri muodoissa, eivätkä ne ole aina etukäteen tarkasti muotoiltuja. Teemat valitaan sen jälkeen, kun tutkija on perehtynyt aiheen kirjallisuuteen ja valinnut näkökulmansa. Kysymykset on muotoiltu vapaasti, jonka vuoksi siihen vastataan omin sanoin. (Hyvärinen ym., 2021) Aineistonkeruussa käytettiin teemahaastattelua, sillä avointen kysymysten kautta huoltajilla oli tilaa ilmaista kokemuksiaan ja mielipiteitään.

Haastattelutilanteesta haluttiin luoda rento, jonka teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä mahdollisti, sillä sen eteneminen ei ole täysin strukturoitua.

Teemahaastattelun kysymykset olivat avoimia ja siten muotoiltuja, etteivät ne johdatellut vastaajia. Avoimet kysymykset mahdollistavat sen, että huoltajat voivat ilmaista näkemyksiään vapaasti. Kyselyn ja haastattelun kysymykset ovat samat, ja ne muotoiltiin selkeäksi. Haastattelut toteutettiin erillisessä tilassa Nipsulan toimitilan läheisyydessä, ja tilaan tuli mukaan myös huoltajan lapsi. Haastattelut tehtiin paikassa, jossa huoltajien on mahdollista vastata kysymyksiin rauhallisessa ja yksityisemmässä tilassa. Haastattelut nauhoitettiin Zoom-sovelluksella ja aineisto ladattiin sieltä tietokoneelle. Zoom on internetin välityksellä toimiva viestintäpalvelu, joka mahdollistaa kommunikoinnin videon, äänen ja chatin kautta (Zoom, 2024). Aineiston litteroinnin jälkeen se siirrettiin Wihin luottamukselliselle alueelle.

Webropol-kyselyyn vastasivat sellaiset huoltajat, jotka eivät päässeet osallistumaan haastatteluihin, tai jotka mieluummin vastasivat sähköisesti. Kysely sisälsi samat kysymykset kuin teemahaastattelu. Avoimia kysymyksiä oli kuusi, ja monivalintakysymyksiä oli kaksi. Kysely tehtiin siksi, että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa Nipsulan toimintaan. Tutkittavia informoitiin tutkimuksesta saatekirjeellä ennen haastatteluja tai Webropol-kyselyn lähettämistä. Kyselyyn oli mahdollista vastata vain sillä viikolla, kun haastatteluja tehtiin. Aineisto kerätiin toukokuussa 2024, viimeiset vastaukset saatiin 24.5.2024 mennessä.

4.2.1 Teemahaastattelun ja Webropol-kyselyn laatiminen

Opinnäytetyön aineiston hankkimisessa hyödynnettiin teemahaastattelun lisäksi Webropol-kyselyä, koska Webropol on tietoturvallinen ja saavutettava palvelu (Webropol, n.d.). Nipsulassa oli 2024 kevätkaudella 16 asiakasperhettä. Aineisto koostui 11 vastauksesta. Kaikki vastaajat vastasivat yleisesti kaikkiin kysymyksiin, mutta muutaman kerran huoltajat ilmaisivat, että johonkin kysymykseen oli vaikeaa keksiä vastausta. Aineisto kerättiin toukokuussa juuri ennen kevätkauden päättymistä. Aineistohallintasuunnitelma, tietosuojailmoitus ja Webropolin kyselylomake ovat opinnäytetyön liitteenä.

Haastattelut kestivät noin viisi minuuttia. Haastattelupäiviä oli kaksi, tiistai ja torstai. Haastatteluja toteutettiin kahtena päivänä, koska kaikki perheet eivät ole välttämättä molempina päivinä paikalla. Aineistoa haluttiin kerätä mahdollisimman monesta perheestä, ja kaikille haluttiin antaa mahdollisuus osallistua haastatteluun. Tutkittavat osallistuivat haastatteluun anonymisti. Haastattelujen alussa ja Webropol-kyselyn (Liite 3) alussa ensimmäisenä kerättiin suostumus tietojen keräämiseen ja käyttämiseen tutkimuksessa. Linkki kyselyyn tuli huoltajille sähköpostilla Nipsulan koordinaattorilta. Koordinaattori ilmoitti huoltajille päivät, jolloin haastattelut suoritetaan. Samalla huoltajille lähetettiin saatekirje (Liite 4), joka sisälsi tietoa opinnäytetyöstä.

Nipsulan asiakasperheitä oli kevätkaudella yhteensä kuusitoista. Jokaisella perheellä oli mahdollisuus osallistua tutkimukseen vastaamiseen joko haastattelun tai verkossa täytettävän kyselyn kautta. Nipsulassa haastatteluja toteutettiin kahtena kertana, tiistaina sekä torstaina, jotta myös vain kerran viikossa käyvät perheet otettaisiin huomioon. Vastauksia saatiin yhteensä yksitoista. Näistä kolme saatiin sähköisen kyselyn, Webropolin, kautta ja loput haastatteluina. Kyselylomakkeessa ja haastatteluissa vastaajilta kysyttiin yhteensä kahdeksan kysymystä, jotka koskivat tutkimuskysymyksiä.

4.2.2 Aineiston analyysi laadullisella sisällönanalyysillä ja kuvailevalla tilastonanalyysillä

Haastattelut nauhoitettiin Zoom-sovelluksella ja nauhoitukset ladattiin tietokoneelle, minkä jälkeen Zoomista poistettiin äänitiedostot. Nauhoitukset litteroitiin ja siirrettiin Wihin luottamukselliselle alueelle. Litteroitua tekstiä tuli kokonaisuudessaan noin kahdeksan sivua. Äänitiedostoja tai litteroitua aineistoa ei jaettu pilvipalveluiden kautta. Webropol-kyselyn aineisto siirrettiin Wihiin, jonka jälkeen Webropolista poistettiin huoltajien vastaukset. Webropolin ja haastatteluiden kautta kerätyt aineistot olivat laajuudeltaan melko saman kaltaisia. Webropolin kautta saadut vastaukset olivat kuitenkin hieman laajempia kuin haastatteluissa saadut vastaukset. Vastaukset vaihtelivat yksittäisistä sanoista useamman virkkeen pituisiin vastauksiin.

Aineiston analyysissä käytettiin laadullista sisällönanalyysiä. Vuoren (2021) mukaan sisällönanalyysissä olennaista on haastateltavien omin sanoin kertomat asiat. Siinä tarkastellaan, mistä teemoista aineisto kertoo. Pohditaan esimerkiksi, mistä haastateltavat kertovat tai mitä teemoja teksteistä käy ilmi. Aineistosta tunnistetaan ja nimetään sisältöjä, jotka kertovat tutkittavasta aiheesta. Sisällöistä tehdään johtopäätöksiä, jolloin tutkimusongelma saattaa vielä täsmentyä. (Vuori, 2021) Aineiston analyysin avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin, ja vastauksista tehdään johtopäätöksiä. Opinnäytetyössä haluttiin saada käsitys siitä, miten teknologiaa mahdollisesti käytetään kotona alle 3-vuotiaiden kanssa. Analyysitavaksi valikoitui laadullinen sisällönanalyysi, koska haluttiin keskittyä huoltajien vastauksista ilmeneviin teemoihin. Kiinnitettiin huomiota vastauksista nouseviin teemoihin, eikä keskitytty pelkästään kysymyksiin.

Aineiston analyysi tehtiin jakamalla haastateltavien ja Webropol-kyselyn kautta vastanneiden vastaukset kysymyksittäin. Vastauksia tarkasteltiin yksi kysymys kerrallaan, ja tarkasteltiin vastausten välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Vastaukset luettiin monta kertaa läpi. Tarkasteltiin myös sitä, kuinka paljon vastaukset toistuivat. Pääpaino oli kuitenkin vastauksista nousevilla teemoilla.

Koska aineistonhankinnassa käytettiin myös monivalintakysymyksiä, voidaan aineiston analyysissä hyödyntää myös tilastollista analyysiä. Tilastollisessa analyysissä pyritään kuvaamaan yhden tai useamman määrällisen muuttujan jakaumaa tai yhteisvaihtelua. Tämä tehdään kuitenkin ilman, että tuloksista tehtäisiin yleistyksiä. Analyysitapa vaihtelee sen mukaan, kuinka montaa muuttujaa halutaan analysoida. (Tietoarkisto, n.d.)

Tutkimuskysymyksistä kaksi olivat monivalintakysymyksiä, ja ne liittyivät teknologisten laitteiden käyttötarkoitukseen sekä ruutuaikaan.

Taulukko 1. Tutkimuksen analyysi

Lainaus aineistosta	Teema
<p>"No ei oikeestaan ole käytetty... Meidän puhelimista lapsi joskus kattoo jotain videoita vaikka jossain reissussa. Kun ei osaa reilu vuoden ikäinen. Eikä pyydä."</p> <p>"Televisiosta katsotaan lastenohjelmia (yleensä Pikku Kakkonen) joko suorana tai Lasten Areenasta. Televisiosta haetaan YouTuben kautta musiikkia, kun pidetään kotona discoa."</p>	Teknologiset laitteet ja sisältö
<p>"Toi yks viiva kolme tuntia. Meillä katsotaan Pikku Kakkonen aamulla ja iltapäivällä."</p> <p>"Ei edes tuntia."</p>	Ruutuaika
<p>"Ei oikeestaan missään [tilanteessa]. Ainoa on, että jos leikataan jotain kynsiä, sen aikana."</p> <p>"Jos pitää saada jotain tehtyä omassa rauhassa, niin sellaisessa tilanteessa. - - Kun on jotain välttämätöntä saatava tehtyä. - -"</p>	Teknologian käyttötilanteet
<p>"Varmaan molempiin [viihdetarkoitukseen ja opetustarkoitukseen]. Just ehkä kun on sellainen tilanne, että lapsi ei voi olla siinä. - -"</p>	Teknologian käyttötarkoitus
<p>"- - Huomaa sen, että koittaa itse olla mahdollisimman vähän puhelimella. Sen näkee lapsen käytöksestä, että sitten rupee hakemaan vähän huomiota. - -"</p> <p>"Televisiosta löytyy lasta kiinnostavaa juteltavaa ja ihmeteltävää välillemme. Joskus liian pitkä television katselu näkyy lapsessa levottomuutena, jolloin on hankala saada kontaktia lapseen."</p> <p>"Meillä katsotaan niin vähän, että en mielestäni huomaa mitään merkitystä siihen."</p>	Teknologian vaikutus vuorovaikutussuhteisiin

Lainaus aineistosta	Teema
<p>"Pari kertaa on videota katsottu ja kerran oli tabletit ja sovelluksia. - -"</p> <p>"Aika lailla vaan, jos on teidän [opiskelijoiden] noita ohjauksia ollut. Siinä on tullut, muuten ei oikeastaan olla käytetty."</p>	Teknologia Nipsulassa
<p>"No voisihan sitä tietysti olla enemmän just jotain sovelluksia. Tietysti vähän iän mukaan. - -"</p> <p>"Mä en ole kaivannut itse teknologiaa, tykkään, että lapset vaan leikkii ihan leluilla. Se mitä katsotaan, katsotaan sitten kotona."</p>	Teknologian käytön lisääminen Nipsulassa
<p>"- - Olisi niitä turvallisia ja hyviä pelejä ja sovelluksia, opettamalla vanhemmille. - -"</p> <p>"En tiedä, mitä tämän ikäisille. Ehkä jotain kehittäviä pelejä. Tai kerrotaan, mitä tän ikäisten kanssa pystyy tekemään."</p> <p>"Kun suurin osa on niin pieniä, niin en näe, että olisi tarpeen."</p> <p>"Jakaa tietoa kasvokkaisen vuorovaikutuksen merkityksestä, ja kannustaa aikuisia esim. pitämään puhelimet koko Nipsula-ajan piilossa."</p>	Teknologiataitojen kehittäminen Nipsulassa

4.2.3 Opinnäytetyön eettisyys ja kestävyys

Tieteellisen tutkimuksen uskottavuus on riippuvainen sen tieteellisistä käytännöistä. Näiden periaatteita ovat rehellisyys, vastuunkanto, arvostus ja luotettavuus (TENK, 2023, s. 11). Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu työn huolellinen suunnittelu, toteuttaminen sekä sen dokumentointi. Huomioidaan kaikki tarvittavat luvat ja varmistetaan tutkittavien henkilöiden turvallisuus. Olennaista on myös sekä tutkittavien, että kaikkien muiden osapuolten arvostaminen. (TENK, 2023, s. 13) Tässä opinnäytetyössä on huolehdittu tutkimusaineiston käsittelystä ja sen hallinnasta hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Hyvän tieteellisen käytännön mukaista on tärkeää sopia siitä, miten aineisto kerätään, työn omistus- ja käyttöoikeuksista, työn käsittelystä sekä sen säilyttämisestä (TENK, 2023, s. 13).

Ennen opinnäytetyön aloittamista perehdyttiin hyvään tieteelliseen käytäntöön ja suoritettiin HAMKin opinnäytetyön osaaja -merkki. Opinnäytetyöprosessin tekemistä on tukenut hyvän tieteellisen käytännön materiaalit ja niitä on noudatettu koko prosessin ajan. Lisäksi opinnäytetyö on vaatinut huolellista perehtymistä lasten teknologian käyttöön aiheen kirjallisuuden avulla. Työn dokumentointia on tehty koko opinnäytetyöprosessin ajan, ja sitä on arvioitu useaan kertaan. Opinnäytetyön edistymistä on seurannut sekä ohjaava opettaja, että toiset opiskelijat. He ovat osallistuneet työn arvioimiseen. Opinnäytetyötä tehtäessä on huomioitu tietosuojalainsäädäntö henkilötietojen keräämisessä. Haastateltavilta ei kerätty mitään henkilötietoja. Vastaukset kuitenkin sisälsivät ajoittain esimerkiksi lasten nimiä tai muita henkilötietoja, jotka myöhemmin anonymisoitiin.

Yhteistyötä tehtiin Nipsulan kanssa läpi opinnäytetyöprosessin, jotta tutkimuksen eteneminen, menetelmät ja periaatteet olisivat läpinäkyviä. Yhteistyötä tehtiin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa ja aiheen pohdinnan aikana. Aihe valikoitui sen ajankohtaisuuden vuoksi. Tutkimuksen avulla haluttiin myös tuottaa tietoa huoltajien toivomuksista liittyen Nipsulan teknologiakasvatukseen. Haastattelupäivinä vastaajat ohjattiin vuorotellen erilliseen huoneeseen lastensa kanssa, jossa haastattelut toteutettiin. Haastattelutilanteissa yhden rooli oli haastatella, toisen varmistaa, että vastaukset saatiin tallennettua. Haastatteluille oli selkeät aiheet ja runko. Tämä teki haastattelemisesta sujuvaa ja yhdenmukaista.

Haastatteluja toteutettaessa kiinnitettiin huomiota sekä huoltajien että lasten viihtyvyyteen. Lapset otettiin mukaan haastattelutilaan, sillä Nipsulassa lapset ovat huoltajiensa vastuulla. Lapsille otettiin tilaan mukaan leluja. Tällöin huoltajat pystyivät keskittymään haastattelutilanteeseen. Haluttiin luoda rento haastattelutilanne, jossa vastaaminen ei tuntuisi painostavalta. Huoltajille annettiin tilaa ja aikaa miettiä vastauksia, ja heitä kohdeltiin kunnioittavasti. Saatekirjeen lähettämisen lisäksi ennen haastattelujen aloittamista Nipsulan aamupiirillä kerrottiin haastatteluista. Saatekirjettä oli mahdollista katsoa haastattelupäivänä Nipsulassa. Tietosuojailmoitus löytyi saatekirjeestä linkistä, ja se oli myös näkyvillä haastattelupäivinä.

Aineiston käsittelyssä pyrittiin neutraaliin aiheen käsittelytapaan. Haastattelutilanteissa varottiin haastateltavien vastausten johdattelua. Teknologian käsitettä selvennettiin silloin, kun vastaajalle ei tullut mieleen, mitä teknologisia laitteita heillä saattaisi olla. Haastattelut nauhoitettiin Zoom-sovelluksen avulla, joka varmisti saatujen tulosten paikkansapitävyyden ja henkilötietojen käsittelyyn suostumisen.

Tutkittavia informoitiin aineiston käsittelystä sekä heidän oikeudestaan perua suostumuksensa ja olla vastaamatta. Tutkimus perustui vapaaehtoisuuteen, ja tutkittavien suostumus kerättiin haastattelun alussa nauhoitukselle ja Webropol-kyselyn ensimmäisenä kysymyksenä. Webropol-kyselyssä oli mahdollista edetä vain, jos tietojen käsittelyyn ja keräämiseen annettiin lupa ensimmäisessä kysymyksessä. Haastattelupäivinä haastateltaville esitettiin selkeästi, että on mahdollista osallistua myös sähköisesti. Tämä mahdollisti sen, että tutkimukseen osallistumiselle olisi mahdollisimman matala kynnys. Vastaaminen oli Webropolin kautta myös täysin anonyymiä, eikä sen kautta kerätty mitään henkilötietoja. Opinnäytetyölle nimettiin yhteyshenkilö, jonka yhteystiedot löytyvät tietosuojailmoituksesta. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa anottiin tutkimuslupa Hämeen ammattikorkeakoululta.

Opinnäytetyötä tehtiin sähköisesti, eikä sen tekemiseen tarvittu tulostettuja materiaaleja. Kestävän kehityksen yksi osa-alue on sosiaalinen kestävyys, jossa kiinnitetään huomioita yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, itseilmaisuun, terveyteen, sekä turvataan jokaisen perusoikeudet ja osallisuus (Opetushallitus, n.d.). Opinnäytetyössä perheiden osallisuutta edistettiin ottamalla heidät mukaan Nipsulan toiminnan suunnittelemiseen. Perheille annettiin mahdollisuus pohtia teknologian merkitystä heidän arkipäivässään, joka saattaa tukea heitä muutosten tekemisessä.

Tutkittavilta ainoa kerättävä henkilötieto oli heidän äänensä, joka kuului nauhoituksella. Webropol-kyselyn kautta vastaavista ei kerätty henkilötietoja. Opinnäytetyössä huomioitiin kuitenkin, että vastaajat saattavat kertoa itsestään tunnistetietoja vastauksissaan, koska kysymykset ovat avoimia. Vastaukset anonymisoitiin ennen Wihin luottamukselliselle alueelle siirtämistä, ja sinne siirrettävässä aineistossa ei ollut tietoja, joista vastaajan voisi tunnistaa. Sinne pääsi vain opinnäytetyötä tekevät opiskelijat ja opinnäytetyön ohjaaja. Opinnäytetyötä tehdessä huomioitiin lähteisiin viittaaminen ja lähdeviitteiden merkitseminen oikein. Raportti tehtiin huolellisesti, Nipsulan asiakkaiden oikeudet huomioiden koko prosessin läpi.

5 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tulokset jaettiin kahdeksaan yläteemaan (Taulukko 1.), jossa kunkin teeman kohdalla on lainaus teemaa koskevasta vastauksesta. Taulukon lisäksi tulokset jaettiin kahteen alalukuun tutkimuskysymysten mukaan. Monivalintakysymyksistä laadittiin ympyrädiagrammeja havainnollistamaan vastauksia.

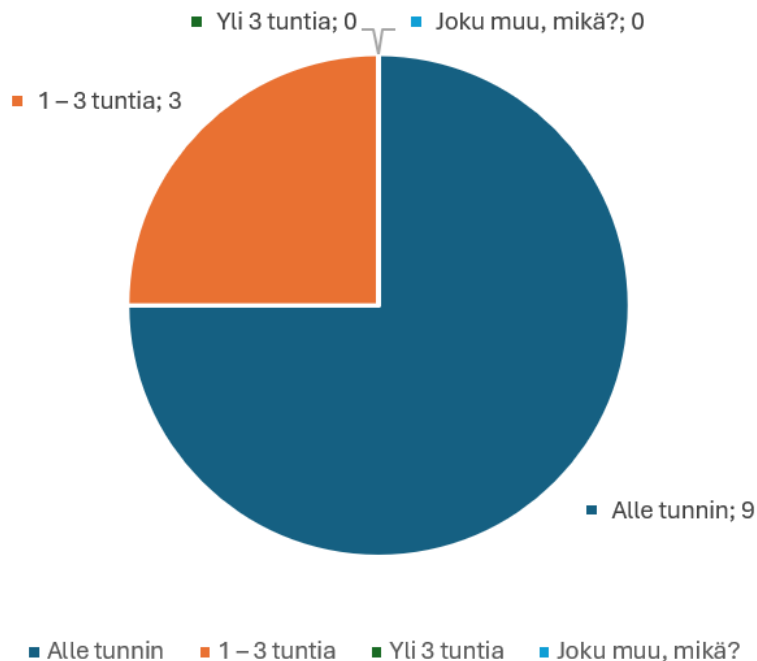
5.1 Alle 3-vuotiaiden teknologian käyttö kotona

Ensimmäinen kysymys liittyi siihen, mitä teknologisia laitteita perheiden lapsilla on käytössä kotona. Lähes jokaisen perheen kotona lapsi saa katsoa televisiota. Osa vastaajista tarkensi, että sieltä katsotaan vain lastenohjelmia. Ainakin yksi vastasi, että television kautta kuunnellaan myös musiikkia. Osassa televisioista on mahdollista käyttää myös esimerkiksi YouTubea tai suoratoistopalveluita, mutta oletuksena on, että sieltä katsotaan vain perinteisiä kanavia.

Joillain perheillä on kotona tabletti, jota lapsi saa käyttää. Niiden käytön ilmaistaan kuitenkin olevan melko vähäistä. Lapset saavat myös satunnaisesti käyttää vanhemman puhelinta, mutta vain erityisissä tilanteissa. Usein huoltajat perustelivat tabletin tai puhelimen käyttöä sillä, että sitä käytetään vain tilanteissa, joissa huoltajan on saatava tehtyä jotain rauhassa. Tällöin teknologiaa käytettiin lapsen huomion kiinnittämiseen ja viihdyttämiseen.

Tablettia hän käyttää, tosi harvoin. Välillä saa katsoa lastenohjelmia. Sekään ei ole välttämättä viikoittaista.

Kuva 1. Lapsien päivittäinen aika teknologian parissa

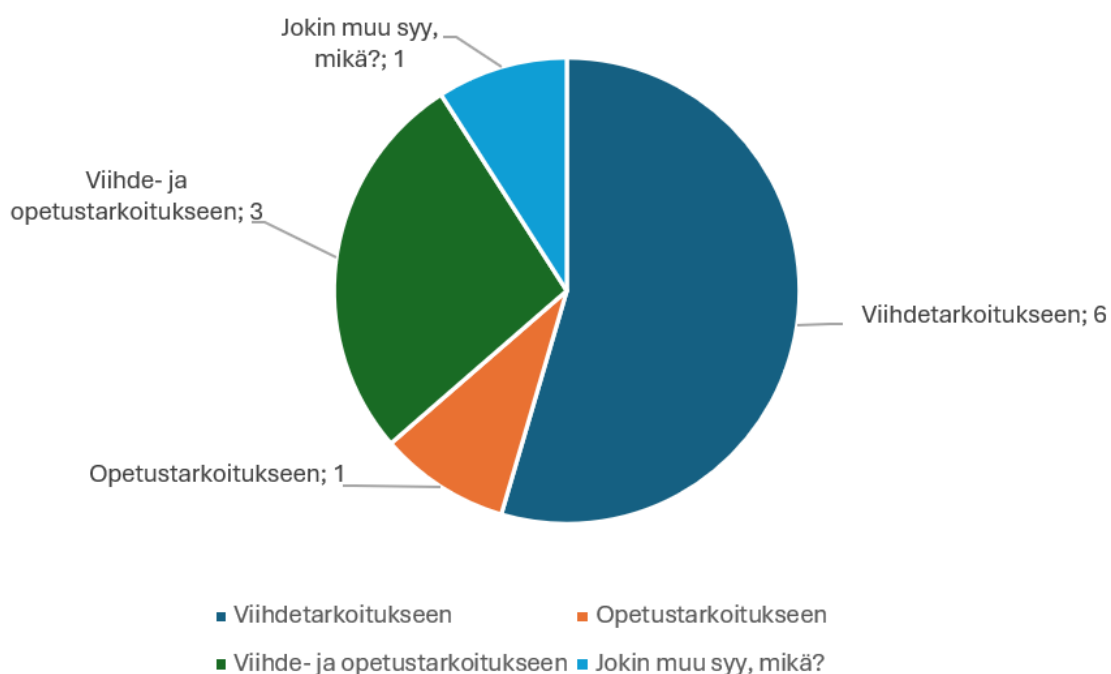

Toisessa kysymyksessä huoltajilta kysyttiin, kuinka paljon aikaa lapset viettävät aikaa teknologian parissa päivittäin. Suurin osa huoltajista vastasi, että lapsen ruutuaika päivittäin on alle tunnin. Osa vastaajista tarkensi, että teknologian parissa vietetään aikaa harvoin, ei välttämättä edes päivittäin. Muissa perheissä ruutuaika on yhdestä kolmeen tuntia. Vastauksia on diagrammin mukaan yhteensä 12. Vastaajista yhdeksän totesi, että ruutuaika on alle tunnin, kolmen vastaajan mukaan ruutuaika on päivittäin 1–3 tuntia. Vastauksia on yhteensä 12, sillä Webropolin kautta vastanneiden oli mahdollista valita enemmän kuin yksi vastausvaihtoehto. Yksi vastasi siis ruutuaajan olevan alle tunnin, tai 1–3 tuntia.

Kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, missä tilanteissa lasten annetaan käyttää teknologiaa. Huoltajat esittivät monia erilaisia tilanteita, joissa he hyödyntävät teknologiaa. Yleisin vastaus oli, että televisiota katsotaan aamupäivällä, esimerkiksi aamupalan yhteydessä tai sitä odotellessa. Joissain perheissä teknologiaa käytetään automatkoilla tai vain epämieluisia asioita tehdessä, esimerkiksi kynsien leikkaamisen yhteydessä.

Jos haluaa rauhoittua, niin joskus saattaa välillä katsoa piirrettyjä. Tai sitten jos ei malta keskittyä syömiseen, niin sitten siinä saattaa peliä pelata. Sitten saa syömään paremmin.

Kuva 2. Teknologian käyttötarkoitukset

Neljäs kysymys liittyi teknologian käyttötarkoitukseen. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin viihdetarkoitus, opetustarkoitus, molemmat tai jokin muu vastauksessa tarkennettava tarkoitus. Vastaajista kuusi eli suurin osa vastasi, että teknologiaa käytetään heidän kotonaan viihdetarkoitukseen. Kolme huoltajaa vastasi, että teknologiaa käytetään molempiin tarkoituksiin. Muuksi syyksi annettiin, että teknologiaa käytetään lapselle epämiellyttävissä tilanteissa.

Varmaan molempia. Juuri ehkä kun on sellainen tilanne, että lapsi ei voi olla siinä. Kun vaikka teet ruokaa, laittaa lapselle jonkun viidentoista minuutin jakson Yle Areenasta, ja sitten saa tehtyä sen ruuan. Muuten se on siinä puntissa kiinni ja roikkuu, haluaisi nähdä koko ajan ja ruuanlaitto ei onnistu yhdellä kädellä. Tällaisissa tilanteissa käytetään.

Lisäksi haastattelussa selvitettiin, miten huoltajat kokevat teknologian vaikuttavan heidän ja heidän lastensa väliseen vuorovaikutukseen. Vastaukset tähän kysymykseen olivat vaihtelevia. Osan mukaan teknologian käytöllä joko ei ole vaikutusta vuorovaikutukseen ollenkaan tai sen koetaan olevan pientä teknologian käytön vähäisyyden vuoksi. Eräs huoltaja kertoi, että liian pitkällä televisionkatsomisajalla on negatiivisia vaikutuksia, mutta lyhyempi katsomisaika vaikuttaa positiivisesti vuorovaikutukseen. Negatiiviseksi vaikutukseksi huoltaja kokee lapsen levottomuuden, joka hankaloittaa kontaktin saamista lapseen. Muutkin raportoivat teknologian käytöllä olevan positiivisia vaikutuksia. Näitä ovat muun muassa yhteisten mielenkiinnon kohteiden löytäminen ja molempien oppiminen teknologian kautta.

5.2 Huoltajien toiveet teknologiakasvatuksesta Nipsulassa

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten huoltajien mielestä Nipsulassa voitaisiin toteuttaa teknologiakasvatusta. Huoltajien näkemykset ovat tärkeitä, koska toimintaa toteutetaan perheitä varten. Ensin haluttiin selvittää, miten teknologiaa on aikaisemmin hyödynnetty Nipsulassa. Vastauksista päätellen teknologiaa käytetään Nipsulassa melko vähän. Eniten sitä on käyttänyt Nipsulassa käyvät opiskelijat. Nipsulassa teknologian käyttö on ollut enimmäkseen videoiden katselua ja televisiosta lastenlaulujen kuunteleminen.

On tärkeää ottaa huomioon myös se, että huoltajat suhtautuvat eri tavoin teknologian hyödyntämiseen. Tätä varten seuraava kysymys liittyi siihen, missä tilanteissa huoltajat toivoisivat teknologiaa käytettävän Nipsulassa. Ainakin kuusi vastaajista kertoi, ettei koe

teknologian käytön olevan tarpeellista Nipsulassa. Toisten mielestä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi erilaisia sovelluksia tai kuunnella musiikkia.

Mä en ole kaivannut itse teknologiaa, tykkään että lapset vaan leikkii ihan leluilla. Se mitä katsotaan, katsotaan sitten kotona.

Viimeisessä kysymyksessä selvitettiin, miten huoltajien mielestä Nipsulassa voitaisiin tukea lasten teknologiataitojen kehittymistä. Muutamien huoltajien mielestä Nipsulassa voitaisiin jakaa tietoa siitä, millaisia sovelluksia tai pelejä on mahdollista hyödyntää 1–3-vuotiaiden kanssa. Vastauksissa korostui se, että osa huoltajista saattaa tarvita ohjausta ikätasaisen teknologian käyttämistä varten. Tähänkin kysymykseen muutama vastaajista kertoi, ettei koe teknologian käyttämisen tarpeelliseksi. Eräs huoltaja vastasi, että Nipsulassa voitaisiin jakaa tietoa kasvokkaisen vuorovaikutuksen merkityksestä ja ehdotti, että puhelimet voitaisiin pitää poissa näkyvistä Nipsulassa ollessa.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Kokonaisuudessaan tutkimusaineistosta ilmeni, että alle 3-vuotiaat lapset käyttävät teknologiaa vähän. Teknologisia laitteita löytyi vähän, ja niiden käyttö oli valvottua ja rajoitettua. Televisio oli perheissä yleisin älylaite, joka mahdollistaa saadun aineiston mukaan lasten rauhoittumisen. Vaikuttaa siltä, että huoltajat ovat tietoisia teknologian mahdollisista negatiivisista vaikutuksista ja ovat ehkä itsekkin epävarmoja teknologian käyttäjiä. Teknologian vaikutuksia saatetaan pelätä, ja jos itse ei käytä teknologiaa sujuvasti, on sen käyttö lasten kanssa vaikeaa. Huoltajat toivoisivat saada tietää pelejä ja sovelluksia, jotka sopivat pienemmille lapsille. Tämä saattaa tarkoittaa sitä, että heillä on ollut vaikeuksia löytää lapsille sopivaa sisältöä internetistä, tai kaipaavat sen etsimiseen tukea.

Huoltajat hyödyntävät teknologiaa arjen sujuvoittamiseen ja epämiellyttävien tilanteiden navigoimiseen. Tällöin teknologiset laitteet vangitsevat lapsen huomion eri tilanteissa, joka saattaa vaikuttaa lapsen sopeutumiseen ja kykyyn toimia tilanteen vaativalla tavalla. Teknologiaa suurimassa osassa perheistä käytetään viihdetarkoitukseen. Huoltajat saattavat kokea, että alle 3-vuotiaat eivät hyötyisi teknologian käyttämisestä opetustarkoituksessa tai he eivät tiedä, miten sitä voitaisiin käyttää opetustarkoitukseen. Alle 3-vuotiaiden lasten kehitys on vasta alussa, jonka vuoksi huoltajat kokevat teknologian olevan heille ehkä hyödytön opetustarkoituksessa. Alle 3-vuotiailla teknologiset laitteet vaikuttaisivat olevan enimmäkseen apuväline arjen tilanteissa, jotta siitä saataisiin

toimivampi. Useimmissa perheissä lasten ruutuaikaa rajoitetaan alle tuntiin päivässä, josta voidaan päätellä, että teknologia ei hallitse pienten lapsiperheiden arkea ja vanhemmat ovat tietoisia teknologian mahdollisista negatiivisista vaikutuksista.

Tutkimusaineistosta ilmeni, että huoltajat ovat tarkkailleet teknologian vaikutusta heidän ja lapsensa vuorovaikutukseen. Osassa vastauksissa huoltajat kertoivat saaneensa teknologian kautta yhteisiä mielenkiinnon kohteita ja yhteistä oppimista. Tämä ilmentäisi sitä, että vaikka teknologiaa halutaan käyttää vähän ja vain tietyissä tilanteissa, sen käyttämisestä on kuitenkin ainakin osittain hyötyä. Toisaalta osa huoltajista esitti, että teknologian käytöllä ei huomata olevan vaikutuksia, tai että sillä on negatiivisia vaikutuksia. Huoltajien vastauksista huomaa sen, että he ovat kiinnostuneita teknologian vaikutuksista ja pyrkivät käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti. Nipsula on huoltajille paikka, johon suuri osa heistä ei kaipaakaan teknologian käyttöä lasten kanssa. Heille Nipsulassa tärkeintä vaikuttaa olevan leikkiminen, vuorovaikutus ja suunniteltu toiminta. Apua tarvittaisiin hyvien sovellusten ja pelien löytämiseen, mutta teknologiaa haluttaisiin käyttää melkein pelkästään kotona.

Nenosen (2023) interaktiivinen kirjallisuuskatsaus käsittelee digitaalisten laitteiden käyttöä 3–6-vuotiailla lapsilla ja lasten teknologian hyödyntämistä varhaiskasvatuksessa. Nenosen tutkimuksesta voidaan löytää samankaltaisuuksia opinnäytetyöhön, vaikka kyseessä onkin alle 3-vuotiaat lapset. Kumpakin tutkimusta yhdistää huomio siitä, miten kasvattajat ja huoltajat päättävät teknologian käytöstä. Yhtäläisyyksiä näkyi myös rooleissa, jotka tulivat ilmi haastateltavien kuvaillessa teknologian käyttöä sisarusten kanssa. Huoltajat kertoivat, että pienet lapset seuraavat usein isomman sisaruksen teknologian käyttöä. Tutkimuksia yhdisti teknologisten laitteiden käyttötaidon puuttuminen ja teknologian käytön epävarmuus.

Nenosen (2023) kirjallisuuskatsauksessa selvitettiin, että kasvattajat valvovat lasten teknologian käyttöä, joka huomattiin myös tässä tutkimuksessa. Huoltajat rajaavat ruutuaikaa yleensä alle tuntiin päivässä. Kasvattajat ja huoltajat myös päättävät sen sisällön, Nenosen tutkimuksen mukaan usein ilman, että lasten mielipiteitä otetaan huomioon. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan huoltajat antavat lastensa usein katsoa lastenohjelmia televisiosta, ja ruutuaikaa on muuten vähän ja harkituissa tilanteissa. Kumpakin tutkimusta yhdisti myös huomio siitä, miten lasten teknologian käyttöä valvotaan. Tämä vaikutti tässä tutkimuksessa johtuvan osittain siitä, että teknologian vaikutuksista ja sisällöstä oltiin hieman epävarmoja. Etenkin alle 3-vuotiailla teknologian käyttö oli hyvin ohjattua, joten lapset saavat esimerkkiä teknologian käytöstä heidän huoltajiltaan. Vaikutti siltä, että lapset itse harvemmin pyysivät teknologiaa käyttöönsä.

Vaikka tässä opinnäytetyössä käsitellään nuorempien lasten teknologian käyttöä, lasten välinen vuorovaikutus, aikuisten asenteet teknologiaa kohtaan ja laitteiden käyttötaidot ovat aiheita, jotka liittyvät myös alle 3-vuotiaisiin. Kasvattajien kyky suunnitella pedagogista toimintaa riippuu heidän taidoistaan. Kasvattajat eivät voi osata opettaa lapsille sellaista, mitä he eivät itse osaa. Alle 3-vuotiaat ovat vuorovaikutuksessa sekä toistensa että heitä ympäröivien aikuisten kanssa. Teknologia voi olla näissä vuorovaikutussuhteissa lapsia yhdistävä tekijä, ja sen käyttö voi itsessään toimia kommunikointitapana. Tässä opinnäytetyössä myös lasten rooli osallistujana ja sivusta seuraajana korostuvat, sillä alle 3-vuotiaiden teknologiset taidot ovat vasta alkutaipaleella. He lähinnä osallistuvat jonkun ohjelman tai musiikin katselemiseen, ja oppivat teknologiasta muilta. Nipsulassa tämän ikäiset lapset eivät saa älylaitteita yksilöllisesti käyttöönsä, vaan niitä käytetään vain huoltajan tai opiskelijoiden kanssa. Teknologian käyttöön vaikuttaa siis se, miten opiskelijat haluavat hyödyntää teknologiaa.

Mertalan (2018) väitöskirjassa tutkittiin lasten ideoita ja opettajaopiskelijoiden uskomuksia lasten teknologian käytöstä kotona. Väitöskirjassa on yhtäläisyyksiä opinnäytetyöhön. Molemmissa tutkimuksissa todettiin, että alle 3-vuotiaalle lapselle teknologian käytön opettaminen luo haasteita ja se voidaan nähdä tarpeettomaksi. Opettajaopiskelijoiden tavoin myös tässä opinnäytetyössä haastatellut huoltajat vaikuttivat suhtautuvan teknologiaan enimmäkseen kriittisesti. Koettiin, että lapsen perustarpeiden täyttymisen mennessä etusijalle teknologiakasvatukselle ei ole vielä tarvetta. Mertalan tutkimuksen mukaan opettajaopiskelijat eivät kokeneet, että teknologiaa voitaisiin käyttää alle 3-vuotiaiden kanssa. Tämän opinnäytetyön tuloksissa huomattiin myös, että huoltajien oli vaikeaa keksiä Nipsulan teknologiakasvatukselle kehitysideoita. He vaikuttivat tyytyväisiltä toiminnallisiin tuokioihin. Vaikka teknologiaa käyttää Nipsulassa enimmäkseen vain opiskelijat, tämä ei vaikuttanut haittaavan huoltajia. He käyttävät sitä mieluiten vain kotona. Myös Nipsulassa käyvien opiskelijoiden asenteilla teknologiaa kohti on siten väliä. Mikäli opiskelijoiden toteuttama teknologiakasvatus on ainoa, mitä Nipsulassa toteutetaan, on tällöin heidän asenteensa ja tarjoamansa kokemukset lasten ensimmäisiä esimerkkejä teknologian käyttämisestä.

Opettajaopiskelijat olivat sitä mieltä, että lapset ovat parempia teknologian käyttämisessä kuin heidän vanhempansa. He kokivat, että teknologiaa ei voida hyödyntää pienten lasten kanssa, sillä heidän varhaiskasvatuksensa nähtiin heidän hoitamisena, ei opettamisena. Opiskelijat vievät näkemyksensä mukanaan työelämäänsä, joten heidän näkemyksillään on merkitystä lasten teknologiakasvatukselle. Alle 3-vuotiaiden lasten kanssa on mahdollista hyödyntää teknologiaa tavalla, joka tukee heidän kehitystään ikätason mukaisesti.

Repon (2018) kasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa tutkittiin lasten osallisuuden ilmenemistä avoimessa varhaiskasvatuksessa ja lasten osallistamisesta. Lasten osallisuudelle todettiin olevan erilaisia tapoja. Tämän opinnäytetyön tuloksista huomaa, että teknologiaa käytetään usein silloin, kun ei ehkä tiedetä, mitä muutakaan tehdä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa lapselle annetaan puhelin katsottavaksi silloin, kun huoltajan on saatava tehtyä jotain rauhassa. Teknologian käytöstä vaikuttaisi joskus puuttuvan tarkoituksenmukaisuus, vaikka sitä käytetäänkin harvoin ja vähän.

Teknologiaa voitaisiin hyödyntää enemmän huoltajan ja lapsen välillä. Sitä olisi varmasti mahdollista hyödyntää yhdessä, tutkia yhdessä teknologiaa ja sen mahdollisuuksia ja käyttää sitä vuorovaikutussuhdetta edistävällä tavalla. Eräs huoltaja kertoi, että teknologian vaikutuksen huomaa lapsen käytöksestä. Hän yrittää itse olla mahdollisimman vähän puhelimella, koska lapsi saattaa muuten alkaa käyttäytymään ei-toivotulla tavalla. Lapsi saattaa esimerkiksi alkaa hakemaan huomiota. Teknologiaa voitaisiin hyödyntää myös lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseen. Koska etenkin pienet lapset tarvitsevat paljon aikuisten ohjausta ja tukea, voisi panostaa siihen, että teknologiaa käytettäisiin yhdessä. Kasvattajat ja huoltajat luovat toimintaympäristöä ja viestivät lapsille sen kautta, mitä kaikkea on mahdollista tehdä.

Teknologia on yksi hallitsevista asioista maailmassa. Se helpottaa arkea monin eri tavoin, mutta samanaikaisesti erottaa jollakin tavalla todellisuudesta. Teknologian käytöllä on vaikutuksensa, minkä vuoksi ei ole samantekevää mitä ja miten lapsille opetetaan teknologian käytöstä. On tärkeää muistaa, että aikuisten oma päivittäinen teknologian käyttö toimii lapsille esimerkkinä, ja siten aikuisilla on tärkeä rooli sen tuomisesta turvallisesti arkeen. Opinnäytetyö on tuottanut luotettavaa tietoa Nipsulan perheiden kokemuksista ja toiveista ja on siten Nipsulan toiminnan kehittämisen kannalta olennaista. Haastatteluiden avulla on kuultu huoltajien toiveita ja mielipiteitä Nipsulan toiminnasta ja siellä toteutettavasta teknologiakasvatuksesta. Haastattelut osallistivat huoltajia Nipsulan toimintaan, ja he tulivat siten kuulluksi ja nähdyksi. Haluttiin tuottaa heille tunne siitä, että heitä kuunnellaan, ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa. Toimintaa Nipsulassa kuitenkin tehdään huoltajia ja lapsia varten, joten heidän kokemustensa kuuleminen on olennaista ja tärkeää.

Huoltajien antamat vastaukset voivat poiketa yleisistä mielipiteistä tai siitä, miten muualla Suomessa vastattaisiin samoihin kysymyksiin. Osa vastaajista kertoi selkeästi enemmän, kuin toiset. Huoltajat ilmaisivat, että joihinkin kysymyksiin oli vaikeaa miettiä vastausta. Tätä tapahtui enemmän haastatteluissa. Tämä saattaa johtua siitä, että haastatteluissa huoltajat ehkä kokivat, ettei heillä ole paljon aikaa miettiä vastauksia. Webropolin tekemiseen sai

käyttää niin paljon aikaa kuin halusi, ja haastattelutilanne saattoi huoltajista tuntua kiireelliseltä.

Alle 3-vuotiaan lapsen kokonaisvaltainen kehitys on vasta kovin alussa. Pieni lapsi harjoittelee muun muassa syömistä, puhumista ja pukeutumista. Tulee pohtia, milloin teknologiaan tutustuminen on lapselle ajankohtaista. Osallisuuteen liittyviä ideoita voidaan hyödyntää teknologiakasvatuksen toteuttamisessa. Lapset eivät tiedä, mitä mahdollisuuksia teknologian käytölle on, ellei heitä ole ohjattu sen käyttöön aiemmin. Lapsia voidaan ohjata uuden teknologian käyttöön, jonka jälkeen he osaavat itse käyttää sitä. Lasten itseohjautuvuus edistää heidän osallisuuttaan. Tieto toimintaympäristön mahdollisuuksista ja käytettävissä olevasta teknologiasta edistää lasten osallisuutta.

Haastattelutilanteesta yritettiin tehdä rento, mutta osa huoltajista vaikutti jännittyneiltä. Tämä saattoi vaikuttaa vastausten laajuuteen. Haastattelutilanne saattoi olla huoltajille jännittävä myös siksi, että haastattelijat olivat useille heistä tuntemattomia. Haastattelut sujuivat kuitenkin hyvin, sillä haastattelutilanteiden roolit olivat selkeät. Teknologia-käsitettä ei yhdistetty älylaitteisiin, joten käsitettä selkeytettiin huoltajille tarvittaessa. Selitettiin, että teknologiaksi lasketaan myös televisio. Haastattelujen kysymykset olivat huoltajille loogisessa järjestyksessä ja haastattelutilanne eteni siten sujuvasti. Huoltajat vastasivat joskus valmiiksi seuraavaankin kysymykseen. Kaikki huoltajat eivät halunneet osallistua, ja tämä otettiin huomioon haastattelupäivinä. Sellaisia huoltajia ei lähestytty, jotka selkeästi osoittivat elekielellä, etteivät halua osallistua tutkimukseen. Kaikille kerrottiin, että on mahdollisuus osallistua myös sähköisesti.

Opinnäytetyöprosessi eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti. Etukäteen sovitut roolit ja työnjako avittivat esimerkiksi haastattelutilanteissa ja kirjoittamisessa. Haastattelut etenivät johdonmukaisesti ja samalla tavalla. Opinnäytetyön tekemisen aikana on opittu asiatekstin tuottamista, tiimityöskentelytaitoja ja itsensä johtamista. Etänä työskentely vaati kummaltakin itseohjautuvuutta ja oma-aloitteisuutta. Opinnäytetyötä tehdessä saatiin vastaukset kumpaankin tutkimuskysymykseen ja sille määritelty tavoite saavutettiin. Jatkuva tiedonetsintä ja kriittinen ajattelutapa kehittyi prosessin aikana.

Opinnäytetyön aiheesta voitaisiin tehdä jatkotutkimus liittyen lasten taitoihin käyttää teknologiaa ja lasten välisiin vuorovaikutussuhteisiin teknologisia laitteita käytettäessä. Olisi mahdollista tutkia myös, miten lapsen osallisuus näyttäytyy lapsiryhmässä teknologisia laitteita käytettäessä. Avoimesta varhaiskasvatuksesta löytyy vähän tietoa. Avointa

varhaiskasvatusta toteutetaan eri tavoin, muun muassa huoltajien kanssa ja ilman heitä, joten sitä voitaisiin tutkia lisää.

Lähteet

- Ahonen, L. & Roos, P. (2021). *Untuvikot – Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (2021). Haastattelut. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja* Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Hämeen ammattikorkeakoulu. (n.d.). *Nipsulan avoin varhaiskasvatustoiminta*. <https://blog.hamk.fi/nipsula/>
- Hämeenlinnan kaupunki. (2022). *Lumoudu lapsesta! Lapsuutta Satakielen siivittämänä: Hämeenlinnan varhaiskasvatussuunnitelma 2022*. https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2022/11/lumoudu-lapsesta_hml-vasu-2022_painoversio.pdf
- Hämeenlinnan kaupunki. (6.3.2024). *Avoin kerho- ja kahvilatoiminta*. [Avoin kerho- ja kahvilatoiminta - Hämeenlinna \(hameenlinna.fi\)](https://www.hameenlinna.fi/avoin-kerho-ja-kahvilatoiminta)
- Lahikainen, A. R. (2015). Media lapsiperheen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Teoksessa A R. Lahikainen, T. Mälkiä & K. Repo (toim.), *Media lapsiperheessä* (ss. 15–39). Vastapaino.
- Mertala, P. (2018). *Two worlds collide? – Mapping the third space of ICT integration in early childhood education* (Acta Universitatis Ouluensis E 178) [väitöskirja, Oulun yliopisto]. OuluRepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:9789526218618>
- Nenonen, A-L. (2023). *Digitaaliset laitteet osana 3–6-vuotiaiden lasten varhaiskasvatusta*. [YAMK-opinnäytetyö, LAB-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023053016198>
- Nivala, E. & Ryytänen, S. (2019). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*. Gaudeamus.
- Opetushallitus. (n.d.). *Tietoa varhaiskasvatuksesta vanhemmille ja huoltajille*. Haettu 18.3.2024 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tietoa-varhaiskasvatuksesta-vanhemmille-ja-huoltajille>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Rauhala, M. (2021). *Vanhempien osallistuminen varhaiskasvatuksessa työntekijöiden näkökulmasta* [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202106143693>
- Repo, A-M. (2018). *Kurkistuksia avoimen varhaiskasvatuskerhon osallisuuteen* [pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201802091214>
- Sarén, S. (2019). *Tiede- ja teknologiapedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa*. Otava.

- Siirilä, M. (30.11.2023). Avoin varhaiskasvatustoiminta lakkaa Vaasassa – myös Klementtilän päiväkotit sulkee ovensa. Yle. <https://yle.fi/a/74-20062823>
- TENK. (17.10.2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Tietoarkisto. (n.d.). *Tilastollinen päättely*. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Haettu 9.10.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/paattely/paattely/>
- Turja, L. (2020). Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 205–219). PS-kustannus.
- Vaasan kaupunki. (n.d.). *Varhaiskasvatus*. Haettu 9.9.2024 osoitteesta <https://www.vaasa.fi/asu-ja-ela/varhaiskasvatus-ja-koulut/varhaiskasvatus/>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- Varjonen, T. (5.3.2020). Vaasan avoimet päiväkodit saavat jatkaa – lautakunta ei suostu lopettamaan toimintaa. Yle. <https://yle.fi/a/3-11241856>
- Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Webropol. (n.d.). *Webropol*. Haettu 9.4.2024 osoitteesta <https://webropol.fi/>
- Zoom. (2024). *What is Zoom Video Conferencing?*. Haettu 9.4.2024 osoitteesta https://support.zoom.com/hc/fi/article?id=zm_kb&sysparm_article=KB00595

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

OPINNÄYTETYÖN AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

1 Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä HAMKissa toimivan avoimen varhaiskasvatusympäristön Nipsulan kanssa. Huoltajia haastatellaan teknologian käytöstä alle 3-vuotiaiden kanssa kotona ja tietoa kerätään siitä, miten teknologiaa voitaisiin käyttää avoimessa varhaiskasvatuksessa. Haastattelut nauhoitetaan ZOOM-sovelluksella ja haastateltavien ääninauhoitteet säilytetään toisen opinnäytetyön tekijän tietokoneella. Haastattelut toteutetaan toisessa tilassa, jossa on vain opinnäytetyön tekijät ja haastateltava. Huomioitava on myös, että tilaan tulee huoltajan kanssa mahdollisesti myös hänen lapsensa, jolloin lapsen ääni saattaa kuulua nauhoituksessa.

Ääninauhoitteet ladataan tietokoneelle ja niitä ei jaeta tai laiteta pilvipalveluihin. Nauhoitteita kuunneltaessa varmistetaan, etteivät ulkopuoliset kuule niitä. Varmuuskopiona toimii se, että ZOOM-sovelluksen lisäksi ääninauhoitteet ladataan tietokoneelle. Webropol-kysely lähetetään niille perheille, jotka eivät pysty osallistumaan haastatteluihin. Kyselyissä hyödynnetään tätä alustaa sen tietoturvallisuuden vuoksi. Vastaukset ovat yhdellä tietokoneella, joita tarkastellaan siitä yhdessä. Vain opinnäytetyön tekijät käsittelevät aineistoa. Aineisto tallennetaan Wihin luottamukselliselle alueelle, johon on pääsy vain opinnäytetyön ohjaajalla ja sen tekijöillä. Opinnäytetyön lopullista arkistointia ennen anonymisoitu aineisto siirretään Wihin luottamukselliselta alueelta USB-tikulle ja omien tietokoneiden työpöydälle salasanoilla suojattuihin kansioihin. Aineistoa säilytetään vuoden ajan, jonka jälkeen se hävitetään.

2 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyössä ei käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja. Tutkimusaineisto sisältää haastateltavien äänen, joka huomioidaan työn tietoturvalisessa käsittelyssä. Aineisto anonymisoidaan ennen siirtämistä Wihin luottamukselliselle alueelle, eikä alkuperäisiä nauhoituksia laiteta sinne.

3 Opinnäytetyöaineiston omistajuus

Aineiston ja tulokset omistavat opinnäytetyön tekijät.

4 Opinnäytetyöaineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei haluta jatkokäyttöön. Aineistoa säilytetään vuoden ajan tietoturvalisesti, jonka jälkeen se hävitetään.

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus

Opinnäytetyön tutkimuksen nimi: Teknologia alle 3-vuotiaiden lasten käytössä

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Kyseessä on HAMKin **sosiaalialan opintoihin kuuluva opinnäytetyö (AMK), jonka tutkimuksen tarkoituksena on selvittää** lasten teknologian käyttöä kotona. Selvitetään, miten huoltajat toivoisivat teknologiaa hyödynnettävän avoimessa varhaiskasvatuksessa. Nipsulassa käyvien perheiden huoltajia haastatellaan paikan päällä ja Webropol-kyselyn avulla. Haastattelut nauhoitetaan aineiston saamiseksi. Tutkimuksessa kerätään haastattelussa ja Webropol-kyselyssä tiedot haastateltavan lapsen iästä. Tieto lasten iästä antaa mahdollisuuden tarkastella ikäryhmän sisäisiä eroja teknologian käytöstä. Kerättyjen tietojen perusteella ei voida suoraan tunnistaa vastaajaa.

Tutkimuksen kesto: 13.3.2024 – 30.9.2024

Kyseessä on kertaluontoinen AMK-opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa

Kaisa Ankkuri, kaisa.ankkuri@student.hamk.fi

Tutkimuksen suorittajat

Kaisa Ankkuri,

Rasmus Järvenpää

Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittely perustuu vastanneiden antamaan suostumukseen. Suostumusta kysytään tutkimukseen osallistumiseen ja henkilötietojen käsittelyyn. Suostumus kysytään haastattelun alussa **ennen siirtymistä kyselyyn. Kyselyyn vastataan anonymisti.** Vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa.

Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Huoltajan lapsen/lasten ikä
- Haastatteluissa tallennettava ääni
- Mahdolliset Webropol-kyselyiden vastauksissa ja haastattelujen vastauksissa esiintyvät henkilötiedot

Tutkimuksen jälkeen:

Tutkimusaineisto hävitetään [x] 1 vuosi opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen

Tutkimusaineisto arkistoidaan ilman tunnistetietoja [ ]

Tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetietojen kanssa [ ]

Tutkimusaineisto avataan [ ] <Tähän missä. Esim. Tietoarkiston Aila, avodata.fi>

Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat:

- Nipsulan asiakasperheiden huoltajat

Rekisterin tietolähteet

- Tiedot saatu tutkimukseen osallistuvilta henkilöltä itseltään.

Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

- Webropol Oy
- Zoom

Rekisterin suojauksen periaatteet

A Manuaalinen aineisto

Ei ole

B Sähköinen aineisto

Kyselyiden tuottama aineisto henkilötietoineen on tallennettu analyysin ajaksi HAMKin opinnäytetyön Wihi-tietojärjestelmän luottamukselliselle alueelle. Zoomilla nauhoitettu aineisto poistetaan Zoomista sen jälkeen, kun se on siirretty litteroituna Wihiin. Tarvitaan tiedot lasten iästä, jotta voidaan tehdä analyysiä. **Järjestelmän tietoihin pääsevät ja niitä käyttävät vain opinnäytetyön tekijät ja opinnäytetyön ohjaaja. Wihistä opiskelijat poistavat aineiston ennen valmistumistaan ja siirtää aineiston anonymisoituna 7zip-ohjelmalla salasanalla suojattuun kansioon oman tietokoneensa työpöydälle ja ulkoiselle USB-tikulle.**

Rekisterinpitäjät

Kaisa Ankkuri, kaisa.ankkuri@student.hamk.fi

Rasmus Järvenpää, rasmus.jarvenpaa@student.hamk.fi

Tietosuojavastaava

Tutkimuksella ei ole erillistä tietosuojavastaavaa.

Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuojasetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

Oikeus peruuttaa suostumuksen

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa.

Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen. (artikla 7)

Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (artikla 12 ja artikla 15)

Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin.
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta.
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21).
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti.
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden.
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista.
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (artikla 20)

Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Yhteystiedot

Kaisa Ankkuri, kaisa.ankkuri@student.hamk.fi

Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuoja.fi/>.

Liite 3. Webropol-kyselylomake

**Teknologian käyttö alle 3-vuotiaiden kanssa kotona ja
varhaiskasvatuksessa**☐ Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Saatekirje 24.4.2024

Hyvä vastaanottaja

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Hämeen ammattikorkeakoulusta. Suoritamme opinnäytetyöhömmme liittyvää tutkimusta, jolla kerätään tietoa Nipsulassa käyvien lasten teknologian käytöstä sekä siitä, miten Nipsulassa käyvät huoltajat toivoisivat teknologiaa käytettävän. Tuloksia voidaan hyödyntää Nipsulan toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyön ohjaajana toimii sosiaalialan lehtori Salla Rinta-Paavola. Haastatteluja toteutetaan Nipsulan toiminnan yhteydessä 14.5. sekä 16.5.2024 klo 9–12 välillä. Tutkimukseen on mahdollista osallistua vaihtoehtoisesti myös Webropol-kyselyn kautta, joka lähetetään sähköpostitse.

Pyydämme sinua osallistumaan lasten teknologian käyttöä kartoittavaan haastatteluun, johon vastaaminen vie noin 20 minuuttia. Webropol-kyselyyn vastaaminen vie vastaajasta riippuen noin 10–20 minuuttia, ja sähköiseen kyselyyn tulisi vastata 23.5.2024 mennessä. Kysymyksiä on yhteensä kahdeksan. Tutkimuksen toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa Hämeen ammattikorkeakoululta.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu tutkimukseen tai keskeytät sen. Ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa, mikäli muuta ei sovita. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti.

Opinnäytetyön henkilötietojen käsittely kuvataan linkistä (https://hameenamk-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/rasmus21000_student_hamk_fi/EYzb1_KUvh9Hhx8JIRgpyk4BxIk7K8h10v6g3TTbyh7ZJe=Wc44J2) löytyvässä tietosuojailmoituksessa.

Pyydämme ottamaan yhteyttä, mikäli sinulla on jotain kysyttävää liittyen tutkimukseen tai opinnäytetyöhön.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen,

Kaisa Ankkuri
kaisa.ankkuri@student.hamk.fi

1. Annan suostumukseni tutkimukseen osallistumiseen ja henkilötietojeni käsittelyyn.

*

☐ Kyllä**2. Mitä teknologisia laitteita lapsellasi on käytössä kotona?**

---

3. Kuinka paljon lapsesi viettää aikaa teknologian parissa päivittäin?

- ☐ Alle tunnin
- ☐ 1 - 3 tuntia
- ☐ Yli kolme tuntia
- ☐ Joku muu, mikä? _____

4. Missä tilanteissa lapsesi saa käyttää teknologiaa?

---

5. Miksi lapsesi käyttää teknologiaa?

- ☐ Viihdetarkoitukseen
- ☐ Opetustarkoitukseen
- ☐ Molempia
- ☐ Jotenkin muuten, miten? _____

6. Miten teknologia mielestäsi vaikuttaa sinun ja lapsesi väliseen vuorovaikutukseen?

---

7. Miten Nipsulassa on aikanasi käytetty teknologiaa?

---

8. Missä tilanteissa haluaisit Nipsulassa käytettävän teknologiaa?

---

9. Miten Nipsulassa voitaisiin mielestäsi tukea lasten teknologiataitojen kehittymistä?

Liite 4. Saatekirje

Saatekirje 24.4.2024

Hyvä vastaanottaja

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Hämeen ammattikorkeakoulusta. Suoritamme opinnäytetyöhömmme liittyvää tutkimusta, jolla kerätään tietoa Nipsulassa käyvien lasten teknologian käytöstä sekä siitä, miten Nipsulassa käyvät huoltajat toivoisivat teknologiaa käytettävän. Tuloksia voidaan hyödyntää Nipsulan toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyön ohjaajana toimii sosiaalialan lehtori Salla Rinta-Paavola. Haastatteluja toteutetaan Nipsulan toiminnan yhteydessä 14.5. sekä 16.5.2024 klo 9–12 välillä. Tutkimukseen on mahdollista osallistua vaihtoehtoisesti myös Webropol-kyselyn kautta, joka lähetetään sähköpostitse.

Pyydämme sinua osallistumaan lasten teknologian käyttöä kartoittavaan haastatteluun, johon vastaaminen vie noin 20 minuuttia. Webropol-kyselyyn vastaaminen vie vastaajasta riippuen noin 10–20 minuuttia, ja sähköiseen kyselyyn tulisi vastata 23.5.2024 mennessä. Kysymyksiä on yhteensä kahdeksan. Tutkimuksen toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa Hämeen ammattikorkeakoululta.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu tutkimukseen tai keskeytät sen. Ennen keskeytystä kerättyä aineistoa voidaan kuitenkin käyttää tutkimuksessa, mikäli muuta ei sovita. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti.

Opinnäytetyön henkilötietojen käsittely kuvataan (https://hameenamk-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/rasmus21000_student_hamk_fi/EYzb1_KUvh9Hhx8JlRgpyk4BxIk7K8h10v6g3TTbyh7ZJQ?e=Wc44J2) löytyvässä tietosuojailmoituksessa.

Pyydämme ottamaan yhteyttä, mikäli sinulla on jotain kysyttävää liittyen tutkimukseen tai opinnäytetyöhön.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen,

Kaisa Ankkuri

kaisa.ankkuri@student.hamk.fi